

In matutinis Laudibus.

Et miseras et miseros
 Vocat Deus misericors,
 Omnes ad pœnitentiam.
321 Et pollicetur veniam.
 Contemptor pœnitentiæ
 Solus est expers veniæ :
 Factor misericordiæ
 Christe, nostri miserere.
 Immensa tua bonitas
 Mariæ dedit lacrymas :
 Per lacrymarum fluvium
 Fluxum restriuxit criminum.
 Hæc subdita dæmoniiis,
 Atque dedita vitiiis,

A

A te prius obtinuit,
 Quidquid tibi exhibuit.
 A te cordis compunctio,
 Et capillorum tersio,
 Et pedum osculatio,
 Et unguenti effusio.
 Totum tuæ pietatis,
 Quod fecit hæc pro peccatis,
 Quod pro nostris faciamus,
 Da, pie, ne pereamus.
 Deo Patri, et Filio,
 Spiritui paraclito,
 Honor, virtus, et gloria
 In sempiterna sæcula. Amen.

G OFFRIDI

322-323 ABBATIS VINDOCINENSIS B. PRISCÆ CARDINALIS

SERMONES.

SERMO PRIMUS.

IN NATIVITATE DOMINI I.

Hodie, dilectissimi, venerabilis et universalis regina angelorum et hominum virgo Maria, quem verbo concepit angelico, clauso utero natum mundo edidit Salvatorem. O cum gaudio et fide admiranda nativitas! Ecce mulier sine coitu concepit, gravida sine gravitate efficitur, parit sine dolore, virgo sancta ante partum, in partu virgo sanctior, sanctissima virgo post partum, hæc sola lætitiæ matris simul obtinere meruit, et gloriam virginitatis: de cuius castis visceribus, Deus homo factus ad nos venit, in sinu Virginis matris beata ubera quibus pie nutriebatur **324** filiali dilectione appetere non dedignans. Et nos, fratres, Dei et hominis nativitatem devotione celebrantes exsulemus, quia hæc Dei et Domini nostri nativitas perditum vitæ remedium hominibus reddidit; novum intulit cælo gaudium. Reparatio generis humani facta est mors peccati, diaboli confusio, exspoliatio inferni. Hæc, inquam, ineffabilis, chara angelis, hominibus necessaria Dei nativitas hominem; primum servum diaboli per inobedientiæ peccatum, liberum fecit; eumque, unde ceciderat, reduxit ad paradysum, non minus gloriæ obtinentem, quam antequam peccasset, habuerat. Ad deiciendum hominem potens fuit inobedientiæ culpa, sed ad illum erigendum Dominicæ nativitatis potentior existit gratia. Valuit equidem inscere antiqui serpentis venenosa astutia, sed insectum curavit nati Salvatoris præpotens medicina. Inimicus Dei et hominis diabolus miseriæ inventor existit, sed Deus factor misericordiæ. Ille sua fraude hominem miserum reddidit; Deus compa-

B tiens misero, ne miser in miseria remaneret, misericordiam fecit, et qui prius peccantem angelum juste damnaverat, ab eo seductum hominem misericorditer respexit. Peccavit angelus, et a Deo in æternum damnatur: peccavit homo, et Deus in tantum illi compatitur, ut non solum pro illo incarnari et nasci dignaretur, sed mori. O mira et inenarrabilis circa hominem Domini pietas! O valde districta, sed omnino justa contra angelum Dei severitas! Justus itaque et pius **325** Dominus et contra angelum egit severitate, et erga hominem pietatis amore. Uterque peccando corruerat, sed angelum ad pœnam Deus deputavit æternam censure justitiæ, et hominem revocavit ad gloriam intuitu misericordiæ. Provida namque et rationabili Dei dispensatione actum est ut cuius gradus fuerat altior, ejus casus fieret gravior; et qui, nullo alio, nisi seipso, suadente vel decipiente, nec carnem portabat humanam, de qua forsitan, licet injuste, materiam peccandi posset contrahere, sed, sola iniquitate superbiæ, suæ perditionis factor fuit et alterius culpæ, dum in illo superbia cepit initium, ejus careret sine supplicium, nec ulla deinceps ratione ei liceret habere spem veniæ, qui inventor existit et manet auctor tantæ nequitæ. Homo vero inexcusabilis, quia peccavit per inobedienciam, et interrogatus culpam constiteri distulit, dejectionem meruit et ruinam. Et qui ante in paradiso solam beatitudinem noverat, cum se per peccatum diabolo mancipatum cerneret, et diversas in mundo experiretur miseriæ, nimia infelicitate compulsus amissam felicitatem plangere cepit conversus ad lacrymas. Gemitat homo reus sub onere reatus, nec suis lacrymis a peccato vale-

nat abluī, quia lacrymas illius miseri superabat magnitudo peccati. Sed Deus reum salvare volens et damnare reum, nuntiante angelo, et superveniente Spiritu sancto, in uterum Virginis descendit; et in qua pro homine pateretur, carnem assumpsit. O stupenda, et **326** fidei ac dilectionis brachiis amplectenda assumptio, per quam factura Factori, natura creata unitur Creatori, Deus, pro homine homo, misericors efficitur pro misero, justus pro peccatore damnatur, pius pro impio! O inestimabilis divinæ pietatis miseratio, per quam natus Dei Filius mundo apparuit; et cum esset Dominus omnium, ut a morte servum redimeret, immortalis mortem suscepit; sed, quia beatæ vitæ mors dominari nequivit, die tertia Dominus resurrexit. Morte sua Salvator noster hominem suscitavit peccato mortuum, resurgens a mortuis non solum illi paradysum reddidit, sed contulit cœlum. Incarnatio itaque Redemptoris nostri, nativitas, mors, et resurrectio, nostræ salutis operatio fuit, et diabolicæ artis destructio. Sua præterea incarnatione benignus Jesus nobis humilitatis exemplum proposuit. Natus apparens mundo et loquens hominibus, sapientiæ suæ doctrina nos instruxit, morte sua nos docuit patientiam; resurrectione, invitavit ad gloriam. Igitur, dilectissimi fratres, quæ sursum sunt diligamus, non quæ super terram; et sanctis operibus Redemptorem nostrum sequamur ad gaudia æternæ felicitatis, quo nos ipse in carne nostra præcessit, et vocat sedens ad dexteram Patris. Ipsum etiam pro nobis apud Patrem intercedere toto corde credamus, quia, nisi ejus sanctissima intercessione et virtute muniamur, diabolo non valemus resistere, qui vires suas mutavit **327** quidem, non amisit dejectus. Vere orat pro nobis Dominus in carne quam assumpsit pro nobis. Nec mirandum, si Patri suo preces propitiationis pro salute hominis exhibet, qui homo fieri voluit, ne homo periret. Non dedignatur pius Dominus in cœlum assumptus, hominem juvare in terris, quem et a peccato mundare vult, et secum regnare in cœlis, illumque tanto amore amplectitur, ut si eum adhuc pro illo mori justitiæ jura exigent, pietatis sibi viscera non deessent. Non debet homo desperare de proprio lapsu, cui Deus compatitur tantæ dilectionis affectu, nec iterum siue timore sperare, ne sumat occasionem peccandi de magnitudine misericordiæ. Culpabilis est valde homo ille, ille, inquam, omnino culpabilis, qui de pietate Salvatoris se facit inipium, et ejus beneficium dilectionis vertit in iniquitatis augmentum. Christianæ fidei obviat, et derogat pietati, qui præsumens de misericordia Dei securius peccat, vel spe agendæ penitentis peccata cumulat. Divina enim misericordia, et penitentia, quæ ab illa nobis tanquam infirmis porrigitur medicina, remedia sunt peccandi, non lætamenta peccati. Cum timore pariter et amore, fratres charissimi, admiremus et admirando intelligamus collata nobis divinæ dilectionis et gratiæ munera pretiosa, et peccatis nostris perfecto odio re-

nuntiemus. Perfecto odio peccatis renuntiare est, se qualem illum Deus fecit **328** deligere, et qualem seipse peccando fecit, odisse. Ponamus ante faciem animæ nostræ, et in memoria fixum teneamus quam admirabili gratia, antequam essemus, Deus nos condidit; de quanta miseria, et quanta ejus misericordia liberati postea sumus; et illum, qui hodie de sua sanctissima virgine matre gloriosa Maria natus est nobis, totis visceribus diligamus. Qui nos, licet reos, et diligit, et nostros odit reatus. Quos ipse suæ pietatis gratia mundare dignetur Jesus Christus Deus et Dominus noster, cui est cum Patre et Spiritu sancto omnis honor et gloria, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO II.

IN NATIVITATE DOMINI II.

Hodie, dilectissimi, Redemptoris nostri facta est quædam specialis, et singularis operatio, quia ipse natus est de matre sine patre in sæculo, qui ante sæcula sine matre de Patre natus est, ad nos veniens de cœlo. Natus est itaque de femina virgine, omnipotentia divinitatis ordinem naturæ transgrediens, et honorem suæ honestissimæ matris, pudicitæ et virginitatis sigillo custodiens. Non est jam amplius miseris desperandum de venia, si tantum admissorum pœniteant, quibus hodie in humana carne nascitur de Virgine misericordia. Hodie medicina de cœlo datur mundo, per quam infirmæ et peccatrices. **329** animæ sanantur, et damnata atque facta deformis peccato humanæ conditionis natura, in statum pristinum réformatur. Hodie de splendida stella radius satis splendidior ad tenebras processit, qui inibi residentes homines magno et admirabili fulgore irradians, honorans creaturam, et consumens culpam, ad patriæ cœlestis claritatem provexit. Ilæc, dilectissimi fratres, de nostri Salvatoris omnipotentia et pietate diligenter considerantes, non desperemus magis de nostris excessibus quam de illius bonitate penitentes præsumamus. Fructuosa est valde, sed de Domini pietate præsumptio, eum prius pœnitendo accusatur anima et sanatur, proditur peccatum et deletur, et qui ante peccator exstiterat, ex peccatore justus efficitur. Talis namque præsumptio Judicem mitigat, non provocat cujus est intentio ab accusatore diabolo accusatum hominem lierare, ne pereat. Et si alquando pius dominus nobis peccatoribus indignans irascitur, ad hoc facit ut suæ indignationis terrore nos convertat et ejus ira vel indignatio, non executio ultionis, sed magis peccato um nostrorum absolutio fiat. Vere bonus et benignus est per omnia Dominus, cujus indignatio artem exhibet piæ et compatientis justitiæ et ejus ira est operatio juste consulentiæ misericordiæ. Hujus piissimi Redemptoris nostri est incomparabilis amicitia, incomprehensibilis patientia; qui hominem, pro quo passus est mortem, quotidie peccantem patitur, diu **330** exspectat, et, ut revertatur ad ipsum, non solum veniam, sed mercedem pollicetur. Homini itaque peccanti, sed pœnitenti, non quia peccavit, sed

quia ~~posuit~~, Dominus indulget, qui si non peccasset, nunquam poenitere de peccato potuisset et quid creaturæ Creator dimitteret, non haberet. Est igitur bonum hominem peccare qui poenitet? Non, inquam, sed bonum est eum poenitere qui peccavit, et non peccet. Nec iterum peccabimus, ut Deus ignoscat : absit. Sed peccata quæ facimus, ut deleat, confessione proclamus, et tegamus poenitentia, ne ipse agnoscat. Aliquando tamen bonus et pius Dominus, ad ostensionem suæ bonæ voluntatis, qua semper circa peccatores, quasi quodam pii Patris affectu hæret, ne ad pœnam tradat errantes, cum nos, qui nec bonis bene utimur, de medicina nostra facimus plagam, ipse de vulnere nostro nobis adhibet medicinam. De medicina etenim nostra miseri et insipientes vulneramur, cum de abstinentia, vel qualibet virtute nostra, quæ medicina esse debuit animæ, superbimus. Sed misericors et omnipotens Deus de vulnera nostro medicinam operatur, cum in luxuriam corruentes, non quia sit luxuria superbia gravior, sed quia turpior esse videtur, nos humiliat; et sic in nobis vulnus de vulnere sanat. Iste veraciter vorus et plenus pietatis visceribus medicus, nostræ infirmitati omnino compatiens, pro exhibenda nobis infirmis sanitate nullum exigit pretium; sed, **331** si tantum ab illo sanari desideramus, mercedem promittit, seipsum videhæet et tribuit. Venit de cœlis colorum Conditor hodierna die, ut supra diximus, de Virgine matre natus, qui contra superbientes et impœnitentes angelos sententiam protulit damnationis et poenitentibus attulit absolutionis remedium. Licet, fratres charissimi, hunc sacratissimum diem in laudem Dominiæ nativitatis totum debeamus celebrare festivum, et in hac tam juvenila solemnitate tristitia temporali, sed mœrore carnali affecti non oporteat, pro quo hodie natus est Christus, Christianum; tamen si placet, quod satis placere debet, aliquid vel parum loquamur de poenitentia, sine qua peccatoribus nulla prosunt sacramenta, nulla ab eis digne festa celebrantur. Dicamus prius quid est poenitentia, quo agenda sit fructu, quo tempore, et qua mentis intentione. Poenitentia est præteritorum humilis satisfactio peccatorum, et cavendorum provida sollicitudo futurorum, finis et odium mali, quoddam initium et amor boni. Fructus poenitentia est magnus, utilis pariter et necessarius. Nam poenitentia, præcedente bonitate divina, ut justus fiat, vertit peccatorem; hominem a diabolo victum, diaboli facit victorem. Delicta lascivæ juventutis Deum meminisse non sinit, nec ignorantias pueritiæ; senes etiam longa peccandi consuetudine deceptos reparat, sed virtute potius mentis, quam corporis novitate. **332** Poenitentia siquidem more fidelis ostiarie generis officium, ostium paradisi peccantibus clausum, quando vult, aperit; et quos poenitentes agnoscit, recipit intra; impœnitentes vero nec prece, nec pretio intrare permittit sed, quia mortem dilexerunt, eos penitus excludit a vita. Eo agenda est poenitentia tempore quo salus corporis manet, quo

A sua quisque utitur potestate. Ad agenda poenitentiam non debemus exspectare vitæ nostræ extremum diem quoniam, qui usque in extremum diem poenitentiam differunt, vix aut nunquam perveniunt ad salutem. Fit plerumque in miseris hominibus, quod eorum vita per voluptatem carnis expenditur sed cum repente voluptas ipsa subtrahitur, cum caro infirmitate atteritur, cum jam egredi anima urgetur, tunc quasi ad bene vivendum salus amissa ab illis requiritur, quibus pro voluptate brevi perpetua pœna debetur. De talibus enim dicitur in Psalmo : *Cum Deus occideret eos, quærebant eum* (Psal. lxxvii, 84). Certe nimis tarde ante Judicem, qui facit omnia juste, suam quisque causam exponere cœperit, eum in se prolatam tristem et immutabilem suæ damnationis sententiam ab illo susceperit. Igitur dum licet, et agenda poenitentia tempus conceditur, nos otiosi non decet, nec nimium esse securos; quibus pro meritis singulorum, post vitam, quæ brevis est, et ejus brevitatis incerta, aut sempiterna felicitas reservatur, aut miseria sine fine mansura. Ea mentis intentione poenitentiam agamus, ut inde non affectemus laudes hominum, sed soli **333** Deo de bono poenitentia placeamus, cui displicere veraciter non possunt poenitentes, et sine poenitentia placere ulla ratione peccantes. Ita præterita peccata nostra plangamus, ut nulla deinceps plangenda, auxiliante pietate divina, faciamus. Pietas enim divina auxiliari desiderat, si homo non differat poenitens confiteri, occasionem quærît vas contractum reparandi, non contereudi quassatum, et ut peccator ad Deum convertatur, patienter exspectat, ut se Deus ad peccatorem convertat. Nostros gemitus optat, sed temporales, ut remittat perpetuos. Ab oculis nostris brevis hujus temporis lacrymas exigit, ut sancti Spiritus unctionem super nos effundat; quæ et a nobis in præsentî omnem maculam, et ab oculis nostris in futuro omnem lacrymam tergat. Non est, fratres, de Domino tantæ pietatis desperandum nec ab illo, sed ad illum fugiendum, qui magis voluntarius creditur ad ignoscendum quam diabolus ad suggerendum fuerit, vel homo ad peccandum. Quod hic a nobis dictum est de poenitentia, non erat prætereundum; quæ sola medicina peccati hominibus relinquitur post baptismum. De nativitate Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi, unde tractare proposuimus, quamvis vita nostra non mereatur, et facundia ad loquendum non suppetat et parum vel penitus nihil scientia nostra suffragetur, tamen de dulcissima Domini charitate, et pia ejus patientia amplius præsumentes, quam de nostra desperantes imperfectione prout ipse quo indignis **334** sæpe tribuit, digna loqui donaverit, prosequemur. Solemnitas hæc quæ hodie a Christiana religione annua celebratur, jucunditatem mentis magis quam carnis afflictionem requirit quia hodierna die valde jucundari et lætari oportet, qua homo perditus inventus est, et qui mortuus fuerat, revixit. Natus est hodie Deus factus homo, pro nobis modico tempore multas

passus injurias. Qui cum in cruce positus esset ab illis pro quibus venerat, de sacratissimo ejus latere lancea vulnerato, unda potius pietatis exivit quam sanguinis. O humana impietas, nisi a Deo permissa, omnino impotens, audi et intellige quæ pro te et a te pertulit Deus omnipotens. Tuis execrandis manibus, quas faciens ille sacraverat, non est alligatus cruci, sed clavibus affixus, ut majori dolore eum constringeres, qui venerat ut te ab æternis doloribus liberaret, et graviores in eum exerceret vindictam, qui nullam commiserat culpam. Tu quidem contra eum impie sæviens, sed in hoc etiam ipse tibi pie compatiens, idcirco sustinuit graviora tuæ crudelitatis tormenta, ut tibi, qui eum oderas sine causa, majorem dilectionem ostenderet et per memoriam tam injuriosæ passionis, quasi quibusdam misericordiæ clavis animam transigeret peccatricem, ut vel sic revocaret errantem, ne periret. Pius ac benignus Deus, cum in cruce se sitire perhiberet, et ab illo infideli populo accepisset amaritudinem fellis, pro illis orans dulcedinem exhibuit charitatis. Nec tunc multum humilis **335** dispensator nostræ salutis, tam vilis vel aquæ calicem, quam populi se interficientis sibi habebat salutem. O inæstimabilis Dei et Domini nostri Jesu Christi circa peccatores benignitas! o ineffabilis misericordia! o misericordia inenarrabilis! o admirabilis patientia! Quæ enim major benignitas, sive misericordia, humilitas vel patientia peccatoribus exhiberi potuit quam ut ipse Deus se contemnentis fieret pretium hominis ita ut contra Deum peccaret homo, et Deus poenitentiam faceret pro peccato, homo etiam contra Deum sæviret, sævienti etiam Deus propitiaret, formam servi cæli et terræ Dominus assumeret, in qua ipse panis verus esuriret, fons vivus sitiret, virtus firmissima infirmaretur, immortalis vita pro suo interfectore moreretur? Quidquid boni in terra exhibuit Deus, pro homine fecit; et quidquid mali sustinuit, ab homine et pro homine fuit. Quid ad hæc, fratres, cogitabimus? quid dicemus? quid faciemus, cum Deus talis sit circa nos, quod melior esse non possit; ei nos tales contra eum simus, quod pene pejores esse non possumus? quo ibimus? quo fugiemus? aut quem consiliatorem aut auxiliatorem contra justum judicem Deum nos injusti habere poterimus? Nullum penitus, nisi ipsum. Ab illo ergo consilium et auxilium dilectione, humilitate, patientia et castitate imploremus, cujus bonitatis et misericordiæ non est numerus. Utinam enim tam cito unusquisque nostrum se poenitendo agnosceret reum, quam cito **336** Deus ignosceret reatum. Utinam tam cito converteremur ad poenitentiam quam cito pius Conditor noster etiam præfultam de nobis præsto esset mutare sententiam. Mutatur sententia incommutabilis Conditoris pro conversione, et bona conversatione peccatoris et cui peccanti ante pro sua iniquitate minabantur mortem, eidem converso vitam promittit et tribuit sempiternam, quam ipse Deus et Dominus noster Jesus Christus, qui hodie

pro mundi salute nasci dignatus est, sua dulcissima charitate, misericordia ac bonitate nobis donare dignetur, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO III.

IN NATIVITATE DOMINI III.

Christus Dei Filius, fratres charissimi, qui in Evangelio, ut eum hodierna die corporaliter natum credamus, docet et præcipit, ipse etiam quod concipiendus esset in virgine, et quod de virgine nasceretur per prophetam dixerat ante, quod sic fuisse prædictum agnoscitur: *Ecce virgo concipiet et pariet filium (Isai. VII, 14)*. Quod olim a propheta de incarnatione et nativitate Dei et Domini nostri Jesu Christi futurum prædicebatur, jam factum agnovimus. Nam secundum vaticinium sanctissimi prophetæ illius, virgo quædam erat conceptura, et paritura filium; et hæc virgo fuit **337** bona Maria. Hæc enim concepit et peperit, non quemlibet, vel cuiuslibet filium, sed Deum et Filium Dei. Deus cum Patre, Filius de Patre, Deus unus cum Patre quia unius substantiæ, unius essentiæ, unius divinitatis, unius potentiæ et naturæ. De Patre Filius quia in Patre, et de Patre est sapientia ejus. Merito sapientiam Patris ejus Filium dicimus quia, sicut rex quilibet temporalis per sapientem filium suum regna terrarum regit et ordinat, ita Pater cælestis per sapientiam suam omnia creavit, disponit et gubernat. Hunc charissimum Filium suum consubstantialem sibi, atque coæternum incarnari, id est ab illo hominem assumi, et ipsum hominem misericorditer mori disposuit, ut hominis morte secundi, primum suscicaret a morte peccati. Sic cælestis et novus Adam, Adam terrestrem et veterem, unde recesserat, reparavit ab vitam. Hæc sancta miseratio, id est, inenarrabilis divinæ pietatis circa peccatores exhibitio, a Deo Patre per Filium, cooperante Spiritu sancto, de virgine, et in virgine, et per virginem facta est, nuntiante archangelo. Pater quidem ut Filius incarnaretur, præcepit charitate; Filius voluntate carnem suscepit; carnem ipsam, quam suscepit Filius, sanctificavit in Maria Spiritus sanctus. Et sicut sunt duo præcepta charitatis, ita duobus principaliter modis Spiritus sanctus operatus est in sanctificatione Virginis. Prima in Virgine sancti Spiritus operatio exstitit; in ea omnium peccatorum mortificatione. **338** Secunda, beatæ ejus virginitatis sancta custodia. Et hoc est quod Mariæ ab angelo dicitur, priusquam in ea Dei Filius conciperetur: *Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi (Luc. 1, 35)*. Supervenit in eam Spiritus sanctus quia corpus ejus et animam ab omni peccato mundificavit. Altissimi virtus ei obumbravit quia beatam ejus virginitatem illibatam servavit. Et quæ ante partum erat virgo sancta, in partu facta est virgo sanctior, et post partum virgo sanctissima; Spiritus sanctus et Altissimi virtus non sunt duo, sed unum, sicut in Evangelio discipulis suis Christus dicit: *Ego mittam promissam Patri*

in vos. Spiritum videlicet sanctum: Vos autem sedete in civitate, quoadusque induamini virtute ex alto (Luc. xxiv, 49), id est, repleamini Spiritu sancto. Archangelus Gabriel missus a Deo venit ad Mariam virginem, annuntians ei divinam simul et humanam ex ea futuram nativitatem. Christus itaque de Virgine carnem in Virgine, non quidem de Adam peccatore, sed unde Adam justus animam suscepit, et per virginem carnem egrediens Deus homo mundo apparuit. A Deo data est Adæ anima, sicut in Genesi legitur: *Inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ* (Gen. ii, 7). Et qui carnem Adæ animavit factam de limo, animavit et Christi carnem in matris utero Spiritus sanctus. Igitur unde Adam longe ante susceperat animam, et qualem susceperat, et Christus suscepit, non talem: qualem Adam eam peccando postea fecit. Cæteri siquidem homines, qui sunt homines tantum, nascuntur lege **339** hominum, in peccato scilicet, cum dolore et corruptione matrum. Filius autem Dei qui Deus erat et homo, lege quidem hominis natus est, sed amplius lege Dei. In quantum natus est de femina, natus est lege hominis, sed amplius lege Dei natus est, quia sine peccato et sine dolore et corruptione matris. In eo quod de femina natus est, se verum hominem ostendit; in eo vero quod natus est sine peccato et de virgine matre, Deum omnipotentem. Nec credendum est impossibile fuisse ei qui omnia potest, et seipsum in matre, et de matre creasse hominem, et matris suæ servasse virginitatem. Potuit itaque et voluit Deus et homo fieri, et de virgine nasci, ut per hoc quod factus est homo, veritatem ostenderet carnis; per hoc autem quod inviolato virginitatis sigillo prodiit de matris utero, omnipotentiam divinitatis monstraret. Præterea aliorum hominum prius formantur corpora in uteris matrum, et formati corporibus inspirantur postea animæ, quibus corpora ipsa vivificantur. Filii vero Dei vera caro, non priusquam ipse venisset in virginem, in utero virginis concepta est, nec postquam carnem suscepit, carni ipsi anima conjuncta; sed mox ut ipse venit in virginem, totum simul suscepit hominem, animam scilicet et carnem. Unde Augustinus: *Cum Verbum Dei permistum est animæ habenti corpus, simul et animam suscepit et corpus*. Et Leo Magnus: *Dei Filius accepit simul in Virgine animam et corpus*. Et B. Gregorius, **340** *Domini*, inquit, *caro non prius in utero Virginis concepta est, et postmodum divinitas venit in carnem; sed mox ut Verbum venit in uterum, factum est caro, et perfectus homo*, id est, in veritate carnis et animæ. Hoc admirabili modo, dilectissimi, puer natus est nobis, et filius datus est nobis (Isai. ix, 6). Pueri naturæ est, nulli nocere, humiliter obedire, suam cito condonare injuriam. Puer Christus nulli nocuit, omnibus profuit, Patri usque ad mortem obediens fuit, mortis suæ condonavit injuriam; pro illis etiam qui eum occiderunt, diligenter oravit. Puer iste, fratres, verus innocens, verus humilis, verus patiens, et nostræ

A fragilitati multum compatiens, pueros quærebat non ætate, sed malignitate parvos, nec tamen æquales sibi, sed similes. Huic enim puero æquari nemo potest; sed, sicut ei nemo potest æquari, ita nemo est qui enim in aliquo, quo salvari valeat, eo adjuvante, non possit imitari. *Natus est nobis*, nostræ videlicet causa salutis. Ad hoc enim natus est, ut sacerdos esset, nec sacerdos tantum, sed sacerdos et sacrificium. Non est sacerdos secundum id quod natus est de Patre, sed propter carnem assumptam de Virgine matre. Propter victimam utique quam accepit a nobis, et pro nobis obtulit ipse. Ad hoc etiam nobis apparuit, ut suæ nos innocentiae, humilitatis, et patientiæ prius exemplo doceret, quam pro nobis mortem subiret. Vitam suam novam nos docuit, quam teneamus; dedocuit veterem nostram, et interdixit, ne eam sequamur, quia vitam malam **341** mors bona non sequitur. Christus puer parvulus natus de matre, Filius excelsus Dei Patria est, æqualis ei per omnia in divinitate. Hic pius, humilis, dulcis, benignus *datus est nobis*, nostræ utique pretium redemptionis. Debitores eramus diaboli, et quia nemo nostrum solvere poterat quod ei debebatur per primi hominis peccatum, in ejus carcere tenebamur captivi, duris et diris legibus peccatorum astricti. Nos autem a peccato liberare nemo valebat, nisi qui solus erat sine peccato, Filius Dei. Iste sapientis more medici, qui languebat diligens hominem, et odio habens hominis languorem, carnem assumpsit, et de carne sua nostri fecit medicinam peccati. Vere assumpsit carnem, inæstimabilis scilicet misericordiae artem invenisse veraciter creditur, ut beata vita, quæ mori non poterat, pro vita hominis moreretur. Unde Isaias propheta sic loquitur: *Et vocabitur nomen ejus Emmanuel, quod est nobiscum Deus* (Isai. vii, 14). Quid est, *Nobiscum Deus*, nisi Deus de nobis, et pro nobis homo futurus? Quod futurum propheta prædixit, hoc evangelista Joannes jam esse factum asserit, dicens: *Verbum caro factum est, et habitavit in nobis* (Joan. i, 14). Verbum factum caro, nihil est aliud quam Dei Filius factus homo. *Habitavit in nobis*, id est in carne nostra; nostram dico, secundum carnis proprietatem, non secundum peccati originem. Ipse enim sanctam in saucta, immaculatam in immaculata matre animam suscepit, et carnem, totum, **342** ut dictum est, in Virgine hominem. Christus, fratres, Deus et Dominus angelorum, ut a diaboli servitute hominem liberaret, non solum homo factus est, sed servus hominum. Suscepit, inquam, formam servi Filius Dei, in qua servivit hominibus usque ad mortem, et usque ad ipsam, quam peccando perdiderant, vitæ cœlestis reparationem. Primus etenim homo peccaverat, et contractus est, elapsus de paradiso, sed Deus misericors compatiens misero, collegit fracturas, et conflavit igne charitatis in cruce, et quod contractum fuerat, integrum fecit. Sic peccatore hominem Deus homo, et suæ divinæ nobilitatis voluit esse consortem, et æternæ beatitudinis sublimavit hære-

dem. Scire autem et firmiter credere debemus quod Christi nativitas, et mors ejus, illis solummodo proficit, qui dilectione sequuntur eum, sicut sequendum se docuit. Hos autem non sua membra tantum, sed sua viscera facit, firmat eos in bono, et a malo custodit. Unde per prophetam dicitur: *Butyrum et mel comedet, ut sciat reprobare malum et eligere bonum* (Isai. vii, 15). Butyrum suave est, et mel dulce, et nihil dulcius, vel suavius est charitate, in qua tota lex pendet et prophetæ (Matth. xxi, 40). Christus hujusmodi *butyrum et mel comedet*: suaves et dulces, suam videlicet charitatem habentes, in corpus suum trajiciet, id est, sua membra, ut dictum est, et viscera faciet. Et merito qui charitatem habent, membra et viscera Christi dicuntur, quoniam Christus meditatur in **343** ipsis, et per ipsos operatur. Ut sciat, id est, ut scire hoc modo eos faciat, *reprobare malum*, a malo scilicet declinare, *et eligere bonum*, in electione boni usque in finem perseverare, sicut ipse in Evangelio dicit: *Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit* (Matth. x, 22). Tali butyro et melle suam beatissimam matrem maxime Christus cibavit. Hac sua et proximi dilectione ejus sacravit viscera, de quibus sibi humana membra aptavit. Nunquam enim in ea carnem sumpsisset, nisi prius ab eo charitate cibata fuisset. Sed ista charitatis gratia Maria repleta, Deo prima devovit virginitatem, unde filium habere meruit, suum et omnium Patrem. Hæc est illa certe bona mulier, imo beatissima Dei mater, cujus mentionem Dominus faciebat, quando in paradiso diabolo comminabatur, qui in specie serpentis latebat. *Ponam, inquit, inimicitias inter te et mulierem, et inter semen tuum et semen illius: ipsa conteret tibi caput* (Gen. iii, 15). Vere beata Maria diaboli caput contrivit, quæ in se principalem ejus suggestionem penitus exstinxit. Suggestio diaboli principalis est concupiscentia mentis et corporis. Per concupiscentiam mentis, quamlibet perversam cogitationem intelligimus, et per concupiscentiam carnis, omnem pravam operationem. Bona vero Domini mater virgo Maria horum neutrum habuit, quæ, Spiritu sancto repleta, mente et corpore pariter sancta fuit. Semen beatæ Mariæ, Christus, et quas in Christo peperit virtutes animæ. Semen diaboli, **344** vitia sunt universa. Quæ vero

A omnibus purget, virtutibus illustret, quatenus hanc suæ sanctissimæ Nativitatis festivitatem digne celebremus, et eum, qui pro nobis nasci et mori dignatus est, et die tertia resurrexit, videre et habere mereamur, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO IV

IN NATIVITATE DOMINI IV.

Mirum est quod hodie factum est, sed fide et devotione mirandum. Hodie pro salute nostra natus est Deus de femina, de filia **345** pater, Dominus de ancilla, de creatura Creator, sol de stella. Hodie natus est in sæculo ante sæcula natus, qui sæcula fecit, et omnia creavit ex nihilo, Christus, per quem Deus Pater cuncta creavit, quod homo est esse voluit, ut quod Christus est fieri posset homo. Tunc homo factus est quod Christus est, cum Christus factus est homo. Hoc autem secundum naturam assumptæ humanitatis dico, non secundum deitatis substantiam. In hoc utique est homo quod Christus est, quod Christus assumpsit de homine. Non in eo est homo quod Christus est, quod Christus factor est, sed in eo quod Christus factura est. Ex tribus enim substantiis Christus in una persona subsistit, divinitate scilicet, carne, et anima. Sicut Pater et Filius, et Spiritus sanctus sunt tres personæ, et trium personarum est una substantia, sic Verbum, caro et anima sunt tres substantiæ, et trium substantiarum est una persona, Deus et homo. Nata est itaque hodie in una persona, et homine vera divinitas, et in Deo vera anima et vera caro. Hac nativitate diabolus, quam mendacio ceperat, præda privatus est veritatis compassione, erexit Creator creatum qui lapsus fuerat, et perdidit perditum. Hodie nata est inter Deum et hominem major concordia quam fuerat ante casum, et inter hominem et diabolum discordia gravior; qui se non solum victum erubescit, sed quem vicerat hominem, etiam angelis esse prælatum indubitanter agnoscit ille pessimus æmulator. Hodie hortus conclusus **346** ex illa porta processit, et in illam et per illam fons manavit signatus, de qua propheta dicit: *Est porta, quæ non aperiatur in domo Domini, clausa* (Ezech. xlii, 1). Hæc porta templi, et templum Domini est Maria beatissima et incomparabilis virgo, de cujus utero ad nos venit Dei Patris imago. Et quomodo venerit, et quare venerit, ostenditur, cum ad Mariam et ad Joseph ab angelo eis revelante divinæ dispensationis consilium dicitur; ad Mariam quidem: *Spiritus sanctus in te veniet, Maria, et concipies Filium Dei* (Luc. i, 31); ad Joseph vero: *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam; quod in ea natum est, de Spiritu sancto est. Pariet filium, et vocabis nomen ejus Jesum, qui salvum faciet populum suum a peccatis eorum* (Matth. i, 20, 21). Ortus nostri Salvatoris, licet angelis sanctis et per eos hominibus bonæ voluntatis manifestus existerit, occultus tamen fuit diabolo et idolis ejus. Idola diaboli sunt

præcipue infuies, et retrogradi homines, quibus A propter cor impœnitens eorum, ignotum est conceptionis Dominicæ et nativitatæ mysterium. Quæ idola diaboli recte vocantur, quia in ipsis, et per ipsos loquitur pariter et operatur. Salvatorem nostrum Scriptura sacra merito fontem appellavit, quia ipse unda aquæ et sanguinis, suo profluentis ex latere, genus humanum lavit a sordibus peccatorum, et creavit Ecclesiam sine ruga et macula (*Ephes. v, 27*), id est sine deformitate et immunditia, et sibi sponsam elegit et templum. Fons iste esse signatus non incongrue, perhibetur (*Cant. iv, 12*), quia in **347** omni veritate et sanctitate est a Patre sanctificatus. Fons iste manens, et indeficiens suo rore, sancti Spiritus scilicet infusione, rigavit viscera gloriosæ Mariæ, quam plenitudo divinitatis corporaliter inhabitans (*Col. ii, 9*), dedit illi suam benignitatem (*Psal. lxxxiv, 13*), novam et solam sine exemplo conceptionem. Illa autem sanctissima terra dedit fructum suum (*Psal. lxxvi, 7*), virgo videlicet Mariæ, quem angelo nuntiante fide et dilectione concepit, clausa ejus uteri porta peperit filium, in Deo quidem hominem et in homine Deum. Hoc ineffabili et inexcogitabili modo, *Verbum factum est caro* (*Joan. i, 14*), Deus scilicet Dei Patris Filius, factus est filius femine virginis, naturaliter simul et potentialiter natus. Naturaliter utique, quia ex ea parte corporis Mariæ virginis, qua homo quisque de sua matre nascitur, natus est Christus; sed potentialiter, quia, sicut dictum est, porta ventris ejusdem virginis clausa, servans igitur in uno naturam humanitatis, in altero vero humanam naturam superans omnipotentia divinitatis. Si quis super hoc aliter sentit, vel aliter loquitur, vitandus est, non sequendus, quoniam ipse devia sequitur. Dedocet enim veritatem, et docet errorem. Et cum aliena ab his quæ Spiritus sanctus per os sanctorum suorum locutus est, dicere nititur, quasi novam sibi gloriam pingit, et dum falsam sequitur felicitatem, veram infelicitatem consequitur. Hoc Idcirco dixerim, quia quibusdam personis aseribitur quod matrem Domini et ante partum et post partum **348** prædicant quidem virginem, sed portam ventris ejus apertam in suo partu, et post partum statim clausam fuisse fatentur, quasi ad horam fuerit virgo, et ad horam perdidit virginitatem. Insanum est hoc dicere, et credere profanum. Qui hoc dicit, vel credit, Spiritui sancto contradicit. Nam diffitetur veritatem quam Spiritus sanctus per Ezechielem prophetam constituitur dicentem: *Est porta in domo Domini clausa, et non aperiatur* (*Ezech. xlv, 2*). Ego autem in Spiritu sancto firmiter credo, et indubitanter profiteor, et ad horam, et ad moram, et ante partum, et in partu, et post partum eam fuisse virginem, et peperisse in una persona Deum et hominem, et sine carnis apertione, et sine corporis et animæ corruptione. In paradiso fuisset quidem ista conditio, nisi primi parentes peccassent, quod sine corruptione, id est sine læsione corporis

et animæ crearent et crearentur, non tamen sine carnis apertione. Nam si deesset carnis apertio, virginitas servaretur, et ita unusquisque nasceretur de virgine homo, nisi ille solus, qui est Deus et homo. Quicumque igitur super hoc aliter sapiunt, desipiunt, et quod est prorsus alienum a veritate narrant, sed errant, et nihil prodest eis matrem Salvatoris, et ante partum, et post partum confiteri virginem, qui eam in suo partu fuisse virginem negant. Virgo etenim sancta fuit ante partum, et in partu virgo sanctior, et sanctissima virgo post partum, quia quanto majora egit in ea divina operatio, tanto major **349** in ipsa sanctitas crevit atque religio. Hoc docemur fide catholica, et Christiana doctrina contrarium exsecratur. Nunquam itaque aperta, sed clausa semper et sigillata fuit uteri matris nostri Salvatoris janua, per quam exivit ipse Deus homo, *tamquam sponsus procedens de thalamo* (*Psal. xviii, 6*). Uterus honore et beatæ virginis Mariæ thalamus dicitur, quia in eo sociata sunt et divinitas carni, et caro nostra divinitati. Vulva mulieris, porta ventris ejus recte dicitur, quia per illam exit homo, et venit in hunc mundum cum ipse nascitur. Quæ in aliis quidem mulieribus, prole exeunte, aperitur, in sola autem matre Domini, et eo nascente, et ante, et postea clausa fuisse legitur veraciter, et firmiter creditur, Ezechiele propheta attestante, qui dicit: *Est porta in domo Domini clausa, quæ non aperiatur* (*Ezech. xlv, 2*). Honorabilis et prædica-bilis femina, digna Deo virgo Maria domus Domini appellatur, in qua porta orientalis clausa semper esse perhibetur. Recto nomine Maria, domus, id est templum Domini dicitur, quia Deus ipse habitavit in ea, et per sanctificationem Spiritus, et per humanam conceptionem. Servata itaque divine proprietate naturæ, in utero virginis factus est caro, et perfectus homo in veritate carnis et animæ, et per portam templi quæ respicit ad Orientem, quæ nec per se patuit, nec ab alio aperta fuit, processit de virgine matre. Eadem quippe possibilitate vulva suæ matris clausa processit, ac si fuisset aperta. Utrumque mirandum est: et factum Deum hominem, et Deum hominem **350** de virgine natum. D Si quis Deum hominem factum attendat, quare de partu virginis dubitat? Non enim minoris miraculi fuit Deum fieri hominem quam parere feminam virginem. Breviter dicam, ne fastidium faciam audienti. Quæro unde, et a quo facta sunt omnia? A quo siquidem facta sunt, scitur; sed unde facta sunt nescitur. Deus utique omnia fecit, sed nulla materia fuerat ante, de qua faceret ea. Solummodo voluntatem habuit faciendi: *Dixit et facta sunt, mandavit et creata sunt* (*Psal. xxxii, 9*). Ecce Deus sine difficultate, et sine materia creavit universa. Nonne quædam ex his quæ fecit, in alios usus convertere, et quibus voluit, et sicut voluit, uti potuit? Potuit plane. Omnipotens est Filius Dei, in quo et a quibus sunt omnia. Ipse quod voluit, et modo quo voluit

facere potuit pro sua voluntate. Et sicut ad discipulos januis clausis intravit (*Joan. xx, 26*), licet per ipsas januas clausas, et propter metum Judæorum etiam obseratas intraverit, ita per illam beatitudinis, et uteri virginalis portam clausam pariter et obseratam exivit, et mundo apparuit, una eademque divinitatis omnipotentia, et ad discipulos clausis januis ingrediens in sua resurrectione, et clausa suæ matris uteri porta in sua nativitate egrediens. Voluit Deus et homo concipi in femina, et homo de femina nasci, ut per hoc quod factus est homo veritatem ostenderet carnis, et in eo quod in virgine homo conceptus est, et homo de virgine natus, se Deum monstraret omnipotentem; qui omnia **351** creavit ex nihilo. Adhuc fortassis aliquis quærit, quomodo fieri potuit, Deum videlicet hominem factum de femina nasci, servata feminæ virginitate. Qui hoc inquiris, non dubites, sed firmiter crede, quia si Deum omnipotentem veraciter credis, nullatenus super hoc poteris dubitare, quoniam si omnia posse confiteris eum, et istud posse negare non poteris, cum sit ex omnibus unum. Non enim Deus omnipotens esset, nisi posset facere quæcunque vellet. Perfectus itaque Deus a Deo Patre Christus; perfectus homo, animæ et carnis assumptione. Et licet aliud sit Deus, et aliud homo; non est tamen alius Filius Dei, Deus, et alius filius virginis, homo. Sed Filius Dei et filius virginis unus est, non unum; Deus et homo revera, ut dictum est supra, ex tribus substantiis constans, verbo videlicet carne, et anima. Hic Unigenitus Dei Patris, et primogenitus virginis matris in mundum venit plenus misericordiæ et veritatis. Venit misericorditer, venit veraciter, qui nos a potestate Satanæ liberavit, et sicut se venturum per prophetas suos dixerat ante, jam venisse novimus eum, non parvas parvo tempore in hoc mundo pro nobis passum injurias. Ab illo enim die quo Patris charitas et sua voluntas Christum deposuit ad terras et apparuit mundo, homo, pro ejus salute venerat, ut eum occideret, fallaciter ei tetendit insidias. Et ut brevi narratione comprehendam, multiplices ab hominibus, et pro hominibus persecutiones **352** sustinuit, et contumelias. Ipse vero pius Deus et misericors Dominus, non ultionem in hominibus desiderans, sed eorum absolutionem, non solum suas condonavit injurias, verum etiam pro injuriis crucem passus est et mortem. Ita lux vera et beata vita Deus Filius Dei nos miseros, qui de jure et lucro peccati in tenebris eramus et in morte sepulti, sua pietate et misericordia suscitavit; et quæ nobis ab ipso data prius fuerant, sed a nobis non bene servata, gaudia lucis et vitæ remedia iterum dedit. Unde licet ejus gratiæ et misericordiæ nos indignos fuisse et esse non dubitemus, nostro tamen Conditori et Redemptori grates et gratias referamus, eo auxiliante, sine quo nihil boni facere possumus. Ipsum quoque hodierna die pro nostra salute Deum et hominem de Maria virgine natum pura fide credamus, et vera confitea-

mur dilectione, cui est omnis honor et gloria cum Deo Patre suo et Spiritu sancto, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO V.

DE RESURRECTIONE DOMINI.

Hodie, dilectissimi, quia Dominicæ Resurrectionis solemnia celebramus, de tanta solemnitate loqui religiosum est, et silere irreligiosum putamus. Proponamus itaque, et exponamus, prout ipse donaverit qui omnia novit, cur nec prima die, qua mortuus est pro nostra salute, nec secunda, sed die tertia **353** Dominus resurrexit. Quærendum est etiam, quare post resurrectionem suam solis bonis et paucis, et modico tempore apparuit, cum ante resurrectionem multis, et bonis et malis, et aliquanto tempore apparuerit. Quod tertia die vibrata Deus seipsum suscitavit a morte, resurrectionem utique nostram die tertia futuram significavit: quod longe ante dixerat per prophetam. Locutus est Osce propheta de resurrectione nostra ante mortem et nostram resurrectionem, nos, ne justus Judex imparatos inveniat, pia et fideli exhortatione sollicitat, dicens: *Venite, et revertamur ad Dominum, quia ipse cepit, et sanabit nos, percutiet et curabit nos (Ose. vi, 2)*. Dicit, *venite*, id est, viam tenete, neque ad dexteram declinemus, neque ad sinistram, sed unusquisque nostrum fide, confessione et pœnitentia revertatur ad Dominum. Habeamus fidem, quæ per dilectionem omne bonum et præcipue peccati odium operatur. Nam fides sine opere bono, et maxime sine peccati odio, mortua creditur. Veniamus ad confessionem, qua venenum antiqui serpentis evomitur, solvitur a peccatis peccator, Deo victoria, diabolo verecundia generatur. Agamus pœnitentiam, qua divina pietas sic nobis ignoscit quod nos diabolus peccatores ignorat, nec Deus agnoscit. Hoc est post peccatum reverti ad Dominum; ad quem quicumque revertitur, viam tenet, non devia sequitur. Cœpit nos sanare bonus Dominus, quando ab infirmitate mortis æternæ sua magna miseratione liberavit. **354** Nos quidem in primo homine diabolus per peccatum infirmos pariter et miseros fecit. Deus vero pius et omnipotens medicus, nostræ miseriæ et infirmitati compatiens, quod ante non fuerat, et nobis miseris nomine et actione conveniret antidotum, quo nos sanaret, invenit. Hoc autem suæ charitatis maximum opus baptizavit per semetipsum, nomen imponens ei misericordiam, quam miseriæ et infirmitati nostræ opposuit medicinam. Hac igitur salubri et salutari medicina animas nostras sanavit et corpora. Per hoc incomparabilis suæ dilectionis opus præcipuum nobis condonavit, et donavit plurimum. Condonavit culpam, et donavit gratiam. Mortem nostram mortificavit, et reddidit vitam. Hac arte pietatis diabolus vicit, et confregit infernum, nobis aperuit portas cœli, et dedit seipsum. Diximus quod misericordia sua omnipotens Deus hæc sua tanta beneficia nobis donaverit, quomodo etiam ipsani mise-

ricordiam fecerit, eo adjuvante, dicemus. Operante itaque tota Trinitate Dei Filius conceptus est homo in Virginis utero, et de Virgine matre natus in mundo. Beata Trinitas Pater et Filius et Spiritus sanctus unus est Deus, una est totius Trinitatis operatio. Hanc admirabilem, sed dilectione et fide mirandam operationem Pater disposuit charitate; Spiritus sanctus, quam ante sanctificare cœperat, longe amplius Virginem sanctificavit, quia totam sanctissimam et animam et corpore fecit: Filius vero in illa sanctissima Virgine totum hominem, id est, animam et carnem suscepit. Non enim aliqua ex parte non sanctissima esse poterat **355**, in qua plenitudo divinitatis corporaliter habitavit. Deus itaque Dei Filius in suscepta carne multas non multo tempore passus injurias, ut pro nobis moreretur crucem ascendit, et licet ab homine judicatus esset injuste, ibi etiam judicem hominis novimus eum, et factum pro nomine sacerdotem, et sacrificium. Vere positus in cruce Dominus judicabat; jam agnos ab hædis regia potestate separabat, ibi latronem alterum, in dextris positum, in quo fidei et confessionis sacramentum præcesserat, vocavit ad gloriam pia compassione; alterum, positum in sinistris, in pœna dimisit censura justitiæ. Et ea hora diei, qua primus homo factus latro, latronem diabolum secutus, ejectus est de paradiso et vitam perdidit, ea hora, nona videlicet, Christus passus est mortem, et latroni paradisi januas reseravit. Ille siquidem in Evangelio dicit: *Majorem charitatem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis* (Joan. xv, 13). Dixit, nemo, sed ipse qui Deus est homo, multo majorem charitatem exhibuit, qui non solum pro amicis, verum etiam pro inimicis posuit animam, et pro inimicis apud Patrem oravit. Pontificatum vel regnum, quod aliquando hominem facit superbum, Christus habere nolu't, sed a Patre rex et sacerdos ordinatus in cruce, in ara crucis, quam præsentia sui corporis sanctificavit, semetipsum obtulit pro nostra redemptione sacrificium, et ita pius rex et justus iudex ad regna cœlestia rēxit. In illa sancta cruce de ejus latere dextro *exivit sanguis et aqua* (Joan. xix, 34); *sanguis*, quo nos a diaboli potestate redimeret; *aqua*, qua **356** nos a peccatis mundaret. Quare de latere exivit sanguis et aqua? Ut videlicet unde culpa processerat, inde processisset et gratia. De latere Adæ femina facta est, quæ nos peccati cibo cibavit. De latere Christi manavit gratia, quæ et peccatum abstulit, et contulit vitæ remedium. De latere Christi dextro sanguis et aqua potius exisse dicitur, non de sinistro. Nam quod per sinistram illius manum, hoc ipsum per latus ejus sinistrum accipimus, humanæ videlicet carnis susceptionem, per dextrum vero latus ejus, quod per illius dexteram intelligimus, divinam scilicet majestatem. Quam quia aliter exprimere nemo potuit, hujusmodi, id est dexteræ, nomen accepit. Ab illa ergo et incarnatio Christi, et ille sanguis et aqua, et universa ejusdem incar-

A nationis sacramenta processerunt, a qua omne bonum procedit. Hac etiam ratione justis ponendi sunt in dextris in die judicii, quoniam in Christo et intellexerunt divinam majestatem, et ejus cum dilectione crediderunt incarnationem, et si aliqui ex ipsis nondum credentes, Christum in carne occiderunt, postea comederunt carnem Christi credentes, et ejus, quem effuderunt, sanguinem biberunt. Injusti autem in sinistris erunt, quia nec gustaverunt divinæ majestatis dulcedinem, quæ in Christo est, nec ejus venerati sunt incarnationem, sed semper sapuerunt propriam carnem, et ideo sinistra, id est injusta opera, dilexerunt, pro quibus perpetuum odium sui Creatoris habebunt. De latere Christi sanguis **357** quidem exivit et aqua, sed exisse simul utrumque non dicit evangelista. Quod si aqua simul cum sanguine exisset, aqua in sanguine dignosci cum homine minime potuisset. Sanguis itaque prius exivit quam aqua; et merito, quia sanguinis effusionem, id est, fidem Dominicæ passionis, baptismus sequitur, et peccatorum remissio. Hac fide patriarchæ et prophetæ, et multi alii in utroque sexu Christum venturum Redemptorem speraverunt, et quod nos factum credimus, ipsi expectando futurum crediderunt, et quia jam conceperant fidem Christi, Christiani erant, et fuerunt redempti. Omnes etiam quicumque, viso Salvatore, apud inferos de illo speraverunt salutem, de pœnis inferni liberati sunt. Nos autem, et illi beati nostri prædecessores, qui nos præcesserunt ad sideres mansiones, quoniam ex primis parentibus traximus offensam, per gratiam Redemptoris, quasi quibusdam unguentis de ejus sanguine factis, sanati sumus, ut qui aliorum infidelitate et prævaricatione cecidimus in mortem, alterius, id est nostri Conditoris compassione et miseratione resurgeremus ad vitam. Dicit propheta: *Percutiet nos Dominus, et percutiendo sanabit* (Deut. xxxii, 39). Quibus verbis manifeste ostendit quia leve non est iterare crimina, quæ sunt semel Christi passione redempta. Reus erit, inquam, reus erit non modicæ rei, sed passionis sanguinis Christi, qui iterum occidit animam, Christi passione et sanguine a morte redemptam. Prius, ut diximus, Redemptor noster et Dominus per **358** sanguinem proprium a transgressionem parentum nos sanavit, sed illis vulneribus nostris quasi unguentum adhibuit, et qui aliunde peccati plagam habuimus, aliunde habuimus et peccati medelam. Nunc vero quia propria voluntate, et in perfecta ætate peccavimus, percussione opus est, id est cordis contritione, et si curari volumus, jam non quæramus olivæ oleum, vel quodlibet aliud unguentum, quoniam ignitum gravis pœnitentiæ ferrum necessarium est, quo nostrorum uratur rubigo peccatorum. Nemo unquam post perpetratum vel semel criminale peccatum, illam utilem sibi confessionem, seu pœnitentiam credat, quam *spiritus contribulatus, cor contritum, et humiliatum* (Psal. l, 19) non præcedit, quia ubi non est

vera cordis conversio, non sequitur plena remissio. Debet igitur quisque nostrum, secundum Salvatoris exemplum, infremere spiritu contra capitale commissum, et quadam sollicitudine turbare seipsum, quatenus super extinctam animam dare valeat gemitus præcordiales et lacrymabiles planctus, ut vel sic Dei miseratione reviviscat. Christus enim quando venit ad suscitandum Lazarum qui significat hominem in criminali peccato sepultum, *lacrymatus est, infremuit spiritu, turbavit seipsum (Joan. xi, 35-35), et dixit: Lazare, veni foras (ibid., 43)*. Et sic illum a Domino legimus suscitatum. Ibi verba non præverunt lacrymas, sed lacrymæ verba Redemptoris præcesserunt. Neque prius Lazarum vocavit de monumento, neque Lazarus prius resurrexit, donec Christus infremuit spiritu, et seipsum turbavit. Quo facto, pius Redemptor et bonus doctor **359** docuit peccatorem, quo studio, quo mentis affectu, quo corporis actu, qua intimatorum percussione viscerum, penitentiam agere debet, si suscitari desiderat de sepulcro peccatorum. Utilis est, imo necessaria penitentia post peccatum, cum Christum mortuos quidem suscitasse, nullum autem in peccatis mortuum absolvisse legamus. Mirandum vero non est, si pro peccatis propriis et scienter commissis fortiter est agendum, cum alieni peccati pœna nos sequatur, nec nos solum, sed sanctos apostolos secuta sit, etiam post baptismum. Licet ignoremus quis, a quo, et ubi, et quando baptizati fuerint, ipsos tamen baptizatos fuisse non dubitamus, cum ipsum Salvatorem credamus fuisse baptizatum. Prius quidem Salvator noster baptizari voluit, ac postea dixit: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non intrabit in regnum cœlorum (Joan. iii, 3)*. Istam formam baptismi verbo et exemplo discipulos docuit suos, quam cum prædicarent aliis, hanc prius observassent in semetipsis. Neque conveniens esset, et minus prodessent, si docerent alios baptizandos, et ipsi baptizati non essent. Et ideo et eos baptizatos fuisse credimus, et quod alter ab altero existit baptizatus, cum ipsi soli tunc accepissent a Domino potestatem baptizandi. Nulla ratione immutari potuit quod Veritas dixit: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, regnum cœlorum non habebit*. In nullo majorem auctoritatem vel meliorem auctorem habere possumus quam ipsam Veritatem. Unde veræ fidei propositione, imo ipsius veritatis voce probamus quod nemo salvus fieri poterit, vel **360** potest, qui non fuerit baptizatus. Sed alii, ubi visibiliter baptismi mysteria celebrantur, baptismum accipiunt. Alii vero, sicut evangelicus latro et martyres sancti, licet visibiliter mysteria baptismi circa eos non fuerint celebrata, baptismum tamen fide et voluntate perceperunt. Nam, sicut veraciter legimus: *Quicumque Spiritum Dei habent, accipiant et gratiam ejus (Rom. viii, 14)*. Accepisset utique latro ille visibiliter baptismum, si potuisset, quia passione sua, vel quolibet bono opere, quod ante fecisset, salvatus non est, sed fide Christi et confessione; non enim

A pro nomine Christi crucifixus est, nec quia creditus passus creditur, sed credidit, dum pateretur. Aliquem etiam quasi pro nomine Christi martyrem fieri vanum est, nisi præcesserit in illo fides baptismi. Quantum itaque valeat, etiam sine baptismi sacramento visibili, quod ait apostolus Paulus: *Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem (Rom. x, 10)*, et in illo latrone, et in martyribus sanctis declaratur. Sed tunc impletur invisibiliter, cum visibilia baptismi mysteria articulus necessitatis minime fieri permittit, non religionis contemptus. Nam postquam semel Veritas prædictum baptismi fecit edictum, clamans et dicens: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non intrabit in regnum cœlorum*, si latro, cui in cruce ab ipsa Veritate dictum est: *Hodie tecum eris in paradiso (Luc. xxiii, 43)*, vel quilibet martyrum, visibiliter baptismum potuissent habere, et contempsissent, incassum et latro Dominum rogasset, cujus sprevisset mandatum, et martyr sustinisset sine utilitate **361** martyrium. Hoc, ut dictum est, habent boni et mali, quod eos sequitur paterni pœna peccati. Pœna peccati est esurire, sitire, labores et dolores perpeti, informari et mori in corpore, atque diversas in mundo miseras experiri. Hæc omnia ex primi parentis peccato proveniunt, quæ tamen sine peccato haberi possunt. Sed mirum videtur; cum a Deo nobis peccatum dimissum fuerit, quod adhuc peccati illius jam dimissi pœna nos sequitur. Nonne Deus ita nobis indulgere peccatum potuit, quod nos peccati pœna minime sequeretur? Potuit plane; sed noluit. Potuisset etiam in paradiso, quod nec diabolus instigaret hominem ad peccandum, nec homo peccaret. Sed si potestatem sui non dedisset homini, et ideo non peccaret, quia peccare non posset, nec unde laudaretur a Deo, nec unde remuneraretur, haberet. Laudem sui Creatoris, et magnam ejus remunerationem primus homo semper habere potuisset, si non superbia tumidus, et propriæ uxoris nimio amore corruptus se contra Creatorem erexisset. Non, ut pene omnes loquuntur, primum Adæ peccatum fuit, quod comedit vitulum. Jam enim de magnitudine præsentis et futuræ beatitudinis præcesserat in ipso quædam elatio reprimenda: unde justo Dei iudicio permissus est a diabolo tentari, et succumbere tentatori. Extollenti utique se animæ, et nimium de propria virtute præsumenti, experimento pœnæ fuerat demonstrandum, quam non bene se habeat facta natura, si a bono factore recesserit. **362** Eodem gladio quo angelus nequam seipsum peremit in cœlo, eodem gladio hominem in paradiso occidit. Non enim ex eo tantum angelus ille intumuit, quod jam a Deo suscepterat, quantum ex eo quod ab illo acciperet, si ei humiliter subdi voluisset. Si igitur in illis locis beatitudinis, imo in ipsis creaturis, in quibus præcesserat dignitas prælationis, reperta est pravitas elationis, quid de nobis futurum esset, vel quid nobis restaret agendum, si in hoc sæculo proximo inferis,

et vicino peccatis, nunquam senes, sed semper sani, semper juvenes essemus, et immortales effecti? Certe nullam aliam quæreremus beatitudinem, nec ipsum etiam agnosceremus Creatorem, sed elati semper et superbi, et Creatoris gratiæ, et Redemptoris misericordiæ essemus ingrati. Nam licet pœna peccati nos sequatur, ita inflati sumus et superbi, quod superbia nostra mortem animæ nostræ quotidie, imo assidue operatur. Divina tamen miseratio idcirco nos pœna peccati flagellari voluit et castigari, ut vel sic agnoscamus quales per nos, et quales a Deo facti sumus, et habeamus odio, quales nos fecimus, et ipsum ante omnia et super omnia diligamus, et nos quales fecit, et ei gratias agamus, qui peccati pœnam, peccatorum nobis exhibet medicinam. Quod die tertia resurgamus, asserit propheta Dei dicens: *Vivificabit nos Dominus post duos dies, et in die tertia suscitabit nos* (Ose. vi, 3). Hæc dies prima fuit ab Adam usque ad Noe. A Noe est dies secunda usque ad finem sæculi. Tertia **363** dies erit secundus adventus Christi. In illa tertia die omnipotentia divinitatis suæ corpora nostra Christus suscitabit, qui mortis suæ de tertia seipsum suscitavit. Quod dicit propheta: *Vivificabit nos post duos dies*, scilicet die tertia, et ipsa eadem die *nos suscitabit*, ordinem nostræ resurrectionis ostendit. Eo utique ordine resurgemus quo Christus resurrexit, excepto quod non suscitabimus nos, ut ipse seipsum suscitavit. Sed sicut anima Christi, semel ab eo suscepta, nec deinceps separata ab ipso, die tertia rediit ad sepulcrum, et ibi corpus suum vivificavit, et ita de sepulcro Christus suscitavit seipsum, ita et animæ nostræ die tertia, Deo præcipiente, corporibus suis sociabuntur in sepulcris, et ita vivificata, statim de sepulcris suscitabuntur. Prius enim a Deo vivificata, id est, animata erunt corpora, quam suscitentur. Quod, inquam, triduo mortuo a Domino suscitato aperte monstratur, qui ante mortuus erat, quam illuc Dominus veniret et illum vocaret de monumento, sed mox ut illum vocavit, qui mortuus fuerat, de sepulcro vivus exivit. Non enim ei dixit Dominus: *Mortue*, sed: *Lazare, veni foras* (Joan. xi, 43). Unde manifestum est, quod in monumento jam animaverat quem viventem vocabat. Una vox Domini ibi duo miracula simul egit, quia et mortuo vitam reddidit in sepulcro, et ligatum hominem extra sepulcrum produxit. Post resurrectionem suam Christum Deum et Dominum nostrum soli boni et pauci, et modico tempore viderunt. Soli etenim boni **364** futuræ resurrectionis gloriam habebunt, et Creatorem suum ac Redemptorem, cujus præsentiam corporis post resurrectionem modico tempore habuerunt, sine fine videbunt. Et pauci erunt ad comparationem malorum. Nam, sicut ipse in Evangelio dicit: *Multi vocati, et pauci electi sunt* (Matth. xx, 16). Ante resurrectionem suam multi et boni et mali, et aliquanto tempore Salvatorem nostrum viderunt, et habuerunt in carne præsentem, ut qui pro multis, imo pro cunctis salvandis venerat, ab

A omnibus aliquanto temporis spatio videretur, quo in illum credere possent et salvarentur; qui vero credere nollent, de peccato suo nullam excusationem haberent et damnarentur. Multa Salvator noster in hoc mundo operatus est, unde omnes in eum potuissent credere si voluissent; sed tria specialiter et principaliter egit, quæ nemo alius faciet, vel fecit. Unum videlicet, quod de virgine natus est; alterum vero, quod a morte suscitavit seipsum; aliud, quod carne suscepta de virgine ascendit in cœlum, Rex et Dominus etiam in humano corpore factus angelorum. Supra diximus, quod postquam Christus Dei Filius animam nostram suscepit, adeo dilexit eam quod se ab illa deinceps minime separavit. Sicut enim carnem nostram, ita et animam nostram in beata et gloriosa virgine Maria suscepit; sed talem qualem habuit Adam ante peccatum, non qualem Adam peccando fecit. Quo nos docuit exemplo, ne animam nostram, quam adeo dilexit, ut moreretur pro ea, nec in mortis **365** angustia se separavit ab illa, infideli servo, et crudeli inimico nostro qualibet occasione tradamus, qui eam nititur adulteram facere, et ancillam. Mors namque Filii Dei, et ejus passio carnem quidem ab anima separavit; animam vero a Verbo id est, a Dei Filio, separare non potuit. Ad commendandam itaque erga hominem præcipuæ dilectionis suæ gratiam, ut homo possit esse quod Christus est, quod homo est Christus esse voluit. Illum, fratres, qui nos tanta claritate sibi conjunxit, totis animæ nostræ visceribus diligamus; eumque humiliter atque suppliciter exoremus, ut qui se participem fecit nature nostræ, participes nos faciat gloriæ suæ; et qui jam semel de fonte baptismatis per ejus gratiam et misericordiam sine peccato surreximus, eadem gratia et misericordia sua, in illa resurrectione secunda absque omni contagione peccati resurgamus, ipsumque videre pariter et habere mereamur Jesum Christum, Creatorem et Redemptorem nostrum, qui unus Deus cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO VI.

DE ASCENSIONE DOMINI.

Hodierna die, dilectissimi, homo in Deo cœlos ascendit et Deus in homine. Christus Dei et Virginis Filius, matrem, in qua cepit animam, et carnem corporaliter in terra **366** reliquit, et ascendens in cœlum petiit Patrem: qui licet in alio aliud esset, in altero exstitit idem. Aliud quidem in natura divinitatis, non aliud tamen in persona assumptæ humanitatis. Forma utique Dei forma hominis induta est, quod salubriter creditur, et qui erat cum Patre, Patrem petiit in homine. Sed alter ab altero elevatur, et susceptus a nube in Patris dextera collocatur. Hanc venerabilem ascensionem suam prius quidem per semetipsum, et postea Magdalena nuntiante Maria, Christus prædixit apostolis: qui cum ascendentem in cœlum videntes pariter et admirantes, loquentibus ad eos angelis, in fide et spe prius et

secundæ resurrectionis confirmantur. Prima quidem resurrectio in capite nostro jam præcessit, quæ vera fide creditur; secunda vero sequetur in membris, quæ certa spe exspectatur. Hujus miræ gaudio et dilectione mirandæ divinæ et humanæ ascensionis magna sunt sacramenta, de quorum magnitudine nec homo, nec angelus de cœlo tantum dicere posset, quod ad comparationem magnitudinis eorum modicum non videretur, et esset. Hoc inter cætera est magna devotione mirandum, quod homo prius diabolo subditus per peccatum, non solum liber factus est a peccato, sed quodcumque ligat, ligatum est, et quodcumque solvit, noscitur absolutum. Homo minor angelo ante factus fuerat, sed gloria et honore postea coronatus, constitutus est super omnia quæ Deus fecerat. Homo siquidem angelos, archangelos, thronos, dominationes, **367** principatus, potestates, virtutes cœlorum, cherubim et seraphim sua magnitudine superat, et eis imperat, et ei obediunt voluntate. Homo præterea, in Dei Filio collocatus in cœlo, in sede majestatis divinæ venturus est ad iudicium, non in ea humilitate qua injuste iudicatus est, sed in ea potestate qua iuste iudicaturus est. Quoddam præcipuum videtur fuisse divinæ dispensationis mysterium, quod in eo quod minor est Patre Filius, æqualis Filio esset homo; et ab initio hoc speciale privilegium homini servaretur, ut non solum hominum iudex fieret, sed etiam angelorum. In qua potestate iudicii cum homo iudex futurus singulariter dicitur, membra a capite minime separantur. Deus Filius hominis, homo, est caput Ecclesiæ, et hujus capitis membra apostoli præcipue dicuntur, qui cum illo iudicabunt, quod Christus in Evangelio protestatur (*Matth. xix, 28*). Nec apostoli soli iudicabunt cum eo, sed qui apostolos vita et moribus imitantur. Hæc potestas a Deo Patre data est Filio, et a Filio data est Petro, et in Petro data Ecclesiæ. Hanc Filius accepit in forma hominis, qua Patre minor est, non in forma Patris, qua Patri æqualis est. Forma Patris, in qua Filius est Patri æqualis, sicut nec minor esse potest, nec major, sic nec minus potest habere quam habet, nec amplius. In ea utique forma nihil filio datur, in qua ipse omnia continet et habet. Potestatem autem, de qua loquimur, accepit humanitas a divinitate, sicut in Evangelio dicitur: *Data est* **368** *Christo potestas iudicium facere, quia Filius hominis est* (*Joan. v, 27*). Potestatem quam Christus non habuit ex eo quod est Filius hominis, aliunde accepit. Unde? desuper utique, a Patre, a Filio, a Spiritu sancto. Inde Christo potestas data est, unde ejus anima et caro beata facta est. A Christo Deo Christus homo beatus factus est, et ei ab illo potestas data est. Aliud quidem est Christus Deus, et aliud Christus homo, non tamen duo Christi, sed unus est Christus, Deus et homo. Potestate autem in humanitate suscepta, Christus homo in Christo Deo, et Christus Deus in homine Christo ligat, solvit et iudicat. Adeo enim sunt unita in Dei Filio, et

A divinitas humanitati, et humanitas divinitati; quod licet non sint unum, una tamen est persona utriusque, unum opus, unum velle, una potestas, una veritas, una misericordia, una censura justitiæ: Patris, et Filii, et Spiritus sancti est ubique una et communis operatio, et totius Trinitatis dispositio ad formam hominis, quam solus Filius suscepit, specialiter iudicium pertinet. Quod ipse in Evangelio asserit, dicens: *Pater non iudicat quemquam, sed iudicium omne dedit Filio* (*Joan. v, 22*). Quod alibi dicitur: *Ego non iudico quemquam* (*Joan. viii, 15*), ad hoc respicit quod dixerat Judæis: *Vos secundum carnem iudicatis* (*ibid.*), id est carnaliter: *Ego autem, carnaliter, scilicet injuste, quemquam non iudico, sicut vos facitis. Sive, non iudico quemquam, secundum carnem tantum, sicut vos iudicatis: sed etiam secundum cordis intentionem. Vel, Ego non iudico quemquam, non dixit, non iudicabo; sed* **369** *illa hora, qua ista dicebat, neminem iudicabat. Veraciter iudicandus, et iudicaturus in hunc mundum venit, et sacra testificante Scriptura, iterum iudex venturus asseritur. Ubi eum iterum venturum iudicem sacra Scriptura testatur, eum existisse jam iudicem manifeste monstratur. Quod utique iterum faciendum est, hoc altera vice fuisse factum minime dubitatur. Nos quidem miseros bonus factor et pius Redemptor respexit intuitu misericordiæ, sed contra diabolum egit censura justitiæ. Nam ubi pro nobis ad mortem iudicabatur injuste, quid aliud faciebat, quam nos vero iudicio ab æterna morte liberabat? Ubi vero ligabatur, quod aliud agebat opus, quam iusto iudicio vincula peccatorum nostrorum solvebat? Iudicat etiam in hoc sæculo suos Christus, cum eos aut martyrio, aut exsilio, sive falsorum persecutione fratrum examinat. Unde apostolus Paulus dicit: *Cum iudicamur, a Domino corripimur, ut non cum hoc mundo damnemur* (*I Cor. xi, 32*). Christus ipse quod iudex venerat testificabatur, quando dicebat: *Ego sicut audio iudico, et iudicium meum verum est* (*Joan. v, 30*). Et iterum: *In iudicium ego in hunc mundum veni* (*Joan. ix, 39*). Et alibi: *Princeps hujus mundi iudicatus est* (*Joan. xvi, 14*). Ego sicut audio, scilicet a Patre meo in assumpta carne, *sic iudico, et iudicium meum verum est*. Ac si diceret: non potest verum non esse iudicium meum, quia Pater, qui mihi iudicandi tribuit potestatem, verax est, et ego qui iudico, veritas sum. In iudicium in hunc mundum se venisse testatur, ut iudicaret, non solum **370** ut iudicaretur. Unde subditur: *Ut qui non vident, videant, et qui vident, cæci fiant* (*Joan. ix, 39*). Qui Christo veniente non videbant; qui se non videre, scilicet non justos esse æstimabant, sed peccatores constabantur, illuminati sunt, quia lumen vitæ perceperunt. Et qui videbant, videlicet Scribæ et Pharisei; qui se solos videre, id est, justos esse credebant, et cæteros tanquam cæcos aspersionabant, cæci facti sunt, quia lumen veritatis, quam habuerunt præsentem, perdidit. Hoc itaque Christi iudicio actum est,*

et etiam quotidie agitur, quod illuminantur humes peccatores, et justī superbi excācantur. Istam discretionem, quam inter bona et mala opera hominum tenet Christus et tenet, iudicium appellavit. Alibi dictum est : *Non misit Deus Filium suum in mundum ut iudicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum* (Joan. III, 17). Hoc utique verum omnino creditur; non enim potest verum non esse quod Veritas loquitur. Vere Filius Dei non est in mundum missus a Patre ut mundum iudicaret, qui ad hoc in mundum venit, ut mundus per ipsum salvaretur, si mundus voluisset. Sed quod voluit Christus, noluit mundus. Si voluisset mundus quod voluit Christus, in Evangelio ipse non diceret : *Hierusalem, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, et noluisisti?* (Matth. xxiii, 37.) Si quod voluit Christus mundus voluisset, credere utique et salvari potuisset. Non enim credere potuit, quia noluit quod Christus voluit. Et quia sua sponte, non Christi

371 voluntate infidelis factus est, eum iudicatum non dubitamus, cum Christus dicat : *Qui non credit, iam iudicatus est* (Joan. III, 18). Hoc in loco mundi nomine populus Judæorum intelligitur, quibus ipse specialiter locutus est, ad quos præcipue missus est. Mundus itaque et princeps mundi hujus (Joan. xvi, 11). Christo testimonium perhibente, iudicatus est. Ubi principem hujus mundi diabolum iudicatum asserit, se profecto iudicasse diabolum ostendit cum a nullo nisi ab ipso, et per ipsum possit diabolus iudicari. A Christo igitur diabolus iudicatus est, cum eos quos infidelitatis vinculis alligaverat, Christi prædicatione conversos amitteret, et seipsum plangeret ejectum foras de cordibus hominum, et nullum posset tenere, qui crederet. Etiam in cruce positus circa duos illos latrones crucifixos, inter quos et ipse crucifixus fuerat, iura iustitiæ exercebat, ubi illorum alterum iudicavit ad gloriam, alterum vero deputavit ad pœnam. Sua voluntate stans fixus in cruce verus imperator ille de hoste superbo triumphabat. Jam divina potestate justus Iudex iudicabat; jam agnos ab hædis separabat, et quid in alio iudicio sit facturus significabat, Ratione pariter et auctoritate doceret, quod iudex jam venerit, et iudex venturus expectatur. **372** Majestatem divinam, quam unam eandemque æqualiter habet cum Patre et Spiritu sancto, Filius humiliavit, ubi formam servi suscepit; in qua Dominus omnium factus est hominum servus, et servivit hominibus usque ad mortem. **372** Hanc quidem suscitavit, quam secundo assumpsit, in ea novissimum illud et formidandum valde iudicium facturus, ad quod omnia elementa, et etiam virtutes cœlorum commovebuntur (Matth. xxiv, 29). Forma divinitatis, quæ una est Patris et Filii et Spiritus sancti, nec mundo apparuit, nec apparebit in iudicio; sed forma hominis cum claritate multa, et magna potestate videbitur, quæ in Dei Filio, et Dei Filius in ea iudicabit. Et hoc quidem iusta et ratio-

navi ordinatione constat esse dispositum, ut Deus in ea forma, in qua iudicatus est a mundo, iudicet mundum. Quam quia mundus vidit humilem, et superbus contempsit, videbit sublimem et timebit, et quæ fuit in cruce exaltata ad pœnam, et in ascensione exaltata ad gloriam, et in iudicio exaltabitur. et humiliabuntur superbi. Et tunc maxime complebitur quod dicitur : *Qui se exaltat humiliabitur, et qui se humilitat exaltabitur* (Luc. xviii, 14). Nostri Salvatoris adventus quia Dei est et hominis, vehementer diligendus est et quia iudicati, et iudicaturi est, non mediocriter metuendus, et nos itaque Dei et hominis adventum cum dilectione timeamus et cum timore diligamus, quatenus ipsum qui secum hodie naturam nostram elevavit in cœlum, læti iudicem videre et habere valeamus Dominum nostrum Jesum Christum, qui una eademque gloria et majestate, cum Patre, et Spiritu sancto, vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

373 SERMO VII.

DE PURIFICATIONE SANCTÆ MARIE.

Solemnitas hæc, quæ ad honorem Dei et ejus sanctissimæ matris hodie celebratur, majoribus festivitatis anni jure creditur non minor esse; quod ratione et veritate monstrabitur. Donabit Deus homo et mater virgo, ut quod ad laudem et gloriam utriusque promissum est, utriusque reddatur auxilio. Eadem quippe devotione qua dies Nativitatis Domini et Epiphaniæ a Christiana religione noscitur celebrata, debet et ista celebrari. Nam sicut illa est sua præcipue, et matris ipsius; sic et ista est sua specialiter et matris illius. Est quidem illius diei solemnitas magna, qua Christus de Virgine matre natus est, et qua est a Joanne baptizatus; et ista æqualiter magna, qua ab ipsa eadem Virgine, et a justo Simeone est Deo Patri in templo oblatus. Deus Pater ante tempora ex se genitum Filium, ut honoreretur in ea, contulit virgini matri; mater virgo eumdem ipsum ex se in tempore natum, hodierna die hominem obtulit Deo Patri. Manet itaque et Deo Patri et virgini matri mirandus filius. Valde namque mirandum est, quod excepta hominum communi creatione, Deus habet Filium hominem, et femina filium Deum. Hoc utique in Christo factum constat, qui est Deus et homo, et uterque unus, **374** et filius utriusque. Hic unicus filius unico Patri ab unica matre oblatus est, unus uni; imo in uno omnes fideles sunt oblatis. Hanc diem venerabilem, diem esse purgationis Mariæ secundum legem Evangelium testatur. Merito mater legem servavit, cuius Filius et legem dederat, et venerat ut in se legem adimpleret, quam aliis dederat ante. Illa tamen pudica puella, nec in aliquo, nec de aliquo habuit, unde tunc purgaretur. Sancta etenim virgo fuit et in conceptione, et in nativitate prolis, et idcirco puer natus ex ea vulvam ejus non aperuit, licet per illam illius uteri portam nasceretur. Porta ventris ejus virginis exstitit vulva ejus de qua Ezechiel propheta sic loquitur : *Est porta in domo Domini*

*clausa, et non aperietur (Ezech. XLIV, 2). Domus Domini est bona Maria, quia ipse fundavit eam, et homo factus est in ea (Psal. LXXXVI, 5). Porta hujus domus, ut dictum est superius, fuit vulva in virginis utero, per quam clausam quidem egressus est in una persona Deus et homo. Cujus beatissima mater, licet non ignoraret quis esset quem genuisset; cui videlicet non erat lex posita, sed subjecta in templo tamen filium obtulit, juxta legis mandatum. Expectavit quidem diem purgationis, et occultavit filii deitatem. Nam si Christi incarnatio fuisset nota diabolo, nec Christus pro nobis moreretur, nec fieret nostra redemptio. Nata prole agnum, par turturum, aut duos pullos columbarum offerri pro ea fuerat legis præceptum (Lev. XII, 6). Quod si forte **375** alicui agnus deesset, alterum horum vel utrumque, par videlicet turturum, aut duos pullos columbarum, Domino in filii oblationem offerret (*ibid.*, 8). In utroque Testamento, et in lege, et in Evangelio mentis et corporis parilitatem Dominus exigit. Parilitas illa hæc est, quæ a Domino exigitur, ut bonum quod a nobis foris ostenditur, prius concipiatur in mente. Non enim cum difficultate bonum opus fieri debet, sed cum hilaritate; nec inde affectare debemus laudem hominum, sed expectare a Domino retributionem. Hoc modo sit hostia grata Deo, gratumque sibi Deum facit, qui sic pauperi porrigit manum. Turtur avis casta est, quæ numerosa conjugia respuens, blanditias non curat aliorum, uno solo conjugio contenta. Per hanc Ecclesia catholica signatur, quæ uni viro sponso Christo solummodo desponsata, nec muneribus corrumpitur, et quasi numerosa conjugia respuens, hæreticorum vitat consortia. Duo pulli columbarum, juxta legis decretum, in holocaustum offeruntur. Quod duo sunt, commendat charitatem; quod pulli, innocentiam signat; quod columbarum dicuntur, indicat unitatem. Merito duobus charitas commendatur, quoniam in ea duo continentur præcepta, quibus Deus et proximus diligitur. In pullis, id est in parvulis, recte signatur innocentia, a quibus non propria vindicatur, sed condonatur injuria. In columba non incongrue Ecclesiæ unitas figuratur, **376** sicut Dominus dicit: *Una est columba mea (Cant. VI, 8)*. Columba præterea cohabitantium secum unitatem non deserit, sed fideliter servat; et si causa expostulet, fortiter dimicat. Tunc fidelis quisque columba erit, si pia longanimitate, usque in finem in Ecclesiæ catholicæ manserit unitate, et si legitime pro fidei defensione certaverit. *Et ecce homo erat in Hierusalem, nomine Simeon; et homo iste justus et timoratus, expectans consolationem Israel (Luc. II, 25)*. Ecce, desiderantis signat affectum, quia Simeonis animo Christum videre cupienti nil satis festinabat. *Et erat homo, nomine Simeon, in Hierusalem, id est in pacis visione*. In qua visione pacis, sicut omnis in quo manet Spiritus sanctus, indubitanter esse creditur, ita omnis qui Spiritum sanctum non habet, longe fieri ab illa minime dubitatur. Unde tot et*

tanta bona, quæ in præsentī Evangelio memorantur, seni Simeoni collata fuerunt; si quis desideraret nosse, ex ejus nominis interpretatione discat. Simeon enim *audivit tristitiam* interpretatur, et tristitia significat pœnitentiam. Simeon, in quo omnes pœnitentes figurantur, per pœnitentiam desiit esse peccator, et factus est justus ex peccatore. Qui non solum de se, sed etiam de proximis suis sollicitus, orabat pro illis assidue. Orabat pro illis et pro illis timebat. Siebat enim quod ita pro proximis sicut pro seipso erat agendum; et quod sibi et proximis fuerat præmium expectandum. Timoratus igitur ex præteritorum memoria peccatorum, et ex legis observatione, et **377** ex fidei operatione, atque pia compassione proximorum justus, juste perhibetur in eo esse Spiritus sanctus. *Et responsum acceperat a Spiritu sancto non visurum se mortem, nisi prius videret Christum Domini (ibid., 26)*. Sicut nescimus ubi et quando acceperit, ita quod acceperit, et a quo et quomodo acceperit certi sumus. Nam fide et dilectione, multiplici prece, assidua oratione, et honorum assertionem operum hoc responsum meruit a Spiritu sancto, et obtinuit promissum. Hoc ipsum spiritualiter unaquæque fidelis anima a Spiritu sancto percipit, sed videlicet non visurum mortem, nisi prius videat Salvatorem. Vidit Simeon corporali intuitu Christum in carne, et corporaliter habuit præsentem. Et nos obtutibus mentis et fidei illum in suis sacramentis videmus manentem in nobis, et operantem. Nam, nisi quisque ante mortem corporis spirituali gratia cerneret et haberet Deum, morte damnaretur æterna. Vidit Simeon oculis corporis Christum hominem, et corde et corpore Dei in homine adoravit majestatem. Et nos quidem in baptismate oculis carnis aquam videmus, et in aqua Christum ipsum oculis animæ præsentem cernimus, et in ipso totam Trinitatem. Sicut enim tota Trinitas adfuit in baptismate Christi, sic tota Trinitas firmiter adesse creditur et in baptismate Christiani, in quo non solum cernimus Christum, sed ipsum induimus. *Et venit in Spiritu in templum (ibid., 27)*. Si quæritur, in quo spiritu Simeon justus in templum venerit, utique in Spiritu sancto, qui secundum evangelicam veritatem **378** in eo erat. Vere Spiritus sanctus, quo ductus est Jesus in desertum, in Simeone erat; et Simeon in ejus virtute venit in templum. *Et cum inducerent puerum Jesum parentes ejus, ut facerent secundum consuetudinem legis pro eo, et ipse accepit eum in ulnas suas (ibid., 27, 28)*. Et hoc siquidem justa Domini dispositione factum contigit ut cujus divinitati longo tempore justus iste cordis devotione servierat, nunc tandem quasi in ultimo positus, et ejus corpori corporis deserviret officio, et sic piam vitam digna morte finiret. *Et benedixit Deum (ibid., 28)*. Benedixit Deum, ei scilicet gratias agens, benedicti ab eo meruit. Benedicere Deum, est optare a Deo benedicti, et ei gratias agere. Sciebat beatus senex per Spiritum sanctum, quo erat ipse repletus, per Christi incarnationem,

at originale peccatum esse sibi dimissum, et quem A per se contraxerat reatum. Unde exultabat interius, et exterius gaudebat, dicens : *Nunc dimittis servum tuum, Domine, secundum verbum tuum in pace (Luc. 11, 29)*. Se servum dicit et Christum Dominum vocat, servum utique illius, et dimissum, secundum quod ei ille promiserat. Propheta sanctus missus creditur et dimissus. Quo missus? unde dimissus? dimissus a tribulatione sæculi, a prima transgressione, a propria offensione, et in pacem missus. Nemo enim pacem, quam Simcon habuit, habere potest, nisi ab hoc sæculo alienus fiat, et a peccatorum pondere fuerit absolutus. *Quia viderunt oculi mei Salutare tuum (ibid., 30)*. Quem corporis oculis videbat hominem, corde credebat et voce confitebatur mundi **379** Salvatorem. Hujus itaque venerabilis senis cordis intentio ad suam ipsius justitiam pertinebat, et ejus oris confessio ad proximorum salutem. *Quod parasti ante faciem omnium populorum (ibid., 31)*. Hoc salutare Dei paratum, id est, ad salutem omnibus propositum, omnes populi, nec corporeis, nec spiritualibus oculis viderunt. Sed ideo *ante faciem omnium populorum paratum dicitur*, quia ex omnibus populis crediderunt in Christum, et credentes eum oculis conspexerunt. *Lumen ad revelationem gentium (ibid. 32)*. Hoc enim lumine, gentes quæ deos colentes alienos se a facie Creatoris absconderant, revelatæ sunt; hoc lumine quæ perditæ fuerant, sunt inventæ. Hoc etiam lumine illuminatæ sunt, quia hoc lumine, lumen C hdei perceperunt. Christus lumen est; qui non solum gentes illuminat, sed lumen omnium qui illuminantur, sive in anima interius, sive exterius in corpore. De hoc lumine dicit Propheta : *Accedite ad eum, et illuminamini, et facies vestrae non confundentur (Psal. xxxiii, 6)*. Quæ enim fiunt in tenebris, mala sunt, et digna confusione. Unde Dominus in Evangelio dicit : *Omnis qui male agit, odit lucem, et non venit ad lucem, ne ejus mala opera manifestentur (Joan. 111, 20)*. *Lumen paratum ad revelationem gentium*, paratum est et ad gloriam plebis Judæorum (Luc. 11, 32). Plebs ista valde illuminata est, et specialiter sua est, quia præ cæteris nationibus electa est. De plebe ista patriarchas, et prophetas, apostolos sanctos elegit, et de illis qui in plebe ista erant, D **380** fecit. Legem, promissiones, multum per omnem modum, quod apostolus Paulus testatur, huic populo dedit. Præter cætera et super omnia quæ eis dederat, de ipsis elegit matrem, et de eorum carne carnem assumpsit. Caro siquidem omnium hominum una est, et de uno limo facta. Sed magis in plebe Israelitica Christus carnem accipere voluit ad majorem eorum gloriam, quam in alia gente. In hac igitur carne ejus honorabilis Mater Virgo eum concepit, et peperit, et causa salutis, et humilitatis exemplo obtulit in templo hostiam vivam et vivificantem in odorem suavitatis. Vere bona Maria peperit Christum, et in Christo peperit Christianes.

PATROL. CLVII.

Est itaque mater Christi, mater Christianorum. Si mater Christi, Christianorum mater est, patet profecto, quia fratres sunt Christus et Christiani. Nec solum Christus Christianorum frater est, sed pater omnium hominum et præcipue Christianorum. Et nos quidem Christiani sumus : et voluntate, malitia et multiplici malignitate a tanta fraternitate facti degeneres, tanti Patris nos indignos fecimus hæreditate. Unde ad matrem ipsius, et per ipsam ad ipsum recurramus, qui pia et misericordie dispensatione matrem suam nostram esse voluit, ut nobis in nostra necessitate ferret auxilium. Et quoniam Redemptorem nostrum paratissimum ad ignoscendum novimus, et ejus gloriosam matrem habemus, si volumus, in adjutorium, non est nobis jacendum B in peccatis, sed citius resurgendum. Et quia nostris meritis **381** hoc minus, imo, nihil penitus agere possumus, aliunde quæramus consilium. Solummodo et misericordia Redemptoris, et ejus matris auxilio, nobis restat agendum. Et ideo, fratres, nos miseros et infelices humiliter confiteamur, et cum timore pariter et dilectione oremus bonam Domini matrem Mariam piam virginem, ut nobis peccatoribus non indignetur, quam nunquam, ut dignum est, honoravimus, sed multis injuritis provocavimus ad iram. Non sit memor injuriarum, sed quo nos genuit amore vincatur, et matris pietate circa nos hæreat, quasi jam pro peccatis deputatos ad pœnam. Suscipiat causam nostram piissima mater, et negotium nostrum agat, nobisque auxilietur, ut nos a morte peccatorum ejus auxilio suscitatos inducat cum lumine fidei et sapientiæ in templum gloriæ cœlestis, et offerat filio suo; ad pedes ejus nos ponat, et in Hierusalem, quæ pacis est visio, cum Justo Simcone suis piis precibus faciat permanere; quod ipse Filius Dei, et filius Virginis Jesus Christus Dominus noster nobis donare dignetur, qui unus Deus, una et æquali gloria et majestate cum Patre suo et Spiritu sancto vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

382 SERMO VIII.

IN OMNI FESTIVITATE B. MARIE MATRIS DOMINI.

Diem istum, fratres, merito celebramus festivum, quem ad honorem gloriöse matris Domini beatissimæ et incomparabilis Virginis Mariæ novimus consecratum. Hæc est enim quæ sola virgo concepit, virgo peperit, et post partum virgo mente et corpore inviolata permansit. Sicut radius ex stella procedit, sic Dei Filius processit ex Maria. Nec stella radio prodeunte corrumpitur, nec beata mater filio nascente violatur. Sane hujus virginis partus deificus ei quidem fecunditatem attulit, et salvam fecit ejus virginitatem. Et sicut voluit ut veraciter in ea fieret una persona ipse Deus et homo, ita voluit ut ipsa fieret una persona mater et virgo. Hunc itaque partum beatum dicamus, imo beatissimum certa fide credamus, quem singularis et honorabilis Regina cœlorum Virgo Maria mundo protulit, non mundi meritis, sed Dei gratia. Verum Dei Filium, verum hominem

hæc virgo ineffabilis ineffabiliter concepit et peperit, in sua conceptione et partu satis amplius sanctitatis et incorruptionis percipiens, quam ante susceperit. Unde Dei Filio hæc sancta virgo tantum placuerit, si quærat; dilectione videlicet et humilitate, qua prima Domino virginitatem devovit. Ipsa enim Dei sapientia dicit: *Ego diligentes me diligo* (*Prov. viii, 17*). Vere dilexit Dei sapientia **383** Mariam, et Maria dilexit, et multum dilexit Dei sapientiam, Deum scilicet Dei Patris Filium. Dilexit quidem alter alterum, sed Deus amplius dilexit, qui amplius diligere et novit et potuit. Dilexit utique eam super beatam societatem apostolorum, angelos et archangelos, et super omnes virtutes et potestates cœlorum. Ad hanc beatissimam virginem Deus Pater ex se genitum Filium misit, ut ipse Dei Filius, virginis etiam filius fieret et sponsus. Hoc Pater disposuit charitate, Filius voluntate complevit, Spiritus sanctus paravit thalamum et ornavit, id est ab omni corruptione peccati mundavit virginis uterum, et multiplici sanctitate replevit. Ibi tanquam in aula regia Deus qui omnia ante creaverat, seipsum creavit in Maria. Nemo miretur quod sponsum Mariæ ejus filium diximus. Nam Pater et sponsus hujus virginis, est filius ejus. Pater plane, quia ab ipso creata est; filius, quia natus ex ea; sponsus, quia ei charitate conjuncta. Mirum conjugium, sed fide et pietate mirandum; ubi virgo mater exstitit, virginitas uxor, maritus Spiritus sanctus, per aurem conceptio, conceptionis interpretis angelus, semen Christus, proles virginis Filius Dei. In hac utique sacrosancta conjunctione non caro carnem carnaliter tetigit, sed Deus Pater sapientiam suam viceceribus virginis infudit; quæ et in Virgine Matre carnem assumpsit, et suam beatissimam matrem incorruptam servavit, et per virgineum corpus egredietas Verbum, quod Maria verbo concepit angelico, verus Deus in vero homine apparuit. Assumpsit vere in vera virgine verus Dei **384** Filius Christus Dominus totum hominem, animam scilicet et carnem. In hac carne natus est homo pro homine. Hac in carne hominem in cruce redemit. Hac in carne Christum homo peremit. Homo quidem et in anima et in corpore redemptus est, sed hæc caro Domini fuit pretium suæ redemptionis. Carnem istam in specie panis discipulis suis in cœna, quam ante passionem suam cum eis novissimam fecit, manducandam donavit. Unde illis asseruit dicens: *Hoc est corpus meum* (*Luc. xxii, 19*). Et quia de suo proprie proprio corpore diceret, subjunxit, *Qui pro vobis tradetur* (*ibid.*). Nemo hæsitet super hoc, quod Christus carne sua discipulos cibaverit suos, cum cibus iste animarum sit potius intelligendus quam corporum. Nam si caro Christi animarum tantum cibus non esset, post cibos corporum Christus eam discipulis nequaquam dedisset. Morte suæ carnis redemit suos; suorum etiam animas eadem carne spiritualiter pavit. Fecit enim Deus quod voluit, et quod voluit facere potuit. Alioquin

A Deus omnipotens non esset, si aliquid vellet facere quod minime posset. Qua autem ratione hoc Deus fecerit, non est opus disputatione, sed fides adhibeatur et sufficit. Fide etenim hæc opera Dei noscuntur, non sophistica contentione. Hanc suam veraciter carnem ipse suscitavit a mortuis tertia die omnipotentia divinitatis, istam videntibus apostolis elevavit in cœlum, in hac ad judicium veniet cum potestate magna et majestate, Deum in hac carne videbunt impii, non in ea humilitate **385** qua pro ipsis et ab ipsis injuste judicatus est, sed in ea sublimitate qua pro suis eos sceleribus juste judicaturus est. Videbunt, inquam, illum quos ipse dilexit, et quem ipsi oderunt, suum videlicet Redemptorem, et ante sui Redemptoris conspectum peribunt. Justo autem, super id quod dici vel cogitari potest, ab auditione bona lætabuntur, et exsultabunt. Audient enim ipsum Dei Filium vocantem eos, et dicentem: *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi* (*Matth. xxv, 34*). Illo utique die homines qui in hoc sæculo humiles sunt et obedientes, patriam illam cœlestem et supernam, duce suo capite Christo, cum honore magno et exultatione intrabunt; unde superbi et inobedientes angeli cum verecundia magna et confusione ceciderunt. Ibi videbunt homines Deum facie ad faciem, sicuti est, et donabitur eis vita, salus et gloria sempiterna, quæ Deus est. Beata autem Maria mater virgo, et sponsa intacta, ibi piissima apud piissimum filium suum obtinebit ut nemo illorum pereat, pro quibus vel semel oraverit. Nec mirum, quia universum suis precibus mundum salvare potest, si ipsa voluerit. Et ipsa quidem pro universo mundo paratissima esset ad precandum, totusque mundus salvaretur, si precibus ejus se faceret dignum. Hæc veracissime apud omnipotentem Filium, ut diximus, orando potest quidquid desiderat, sed pro illis, qui semper peccare desiderant, nullatenus orat. Nam qui hujusmodi sunt, Deo placere ulla ratione non possunt. **386** Pro talibus nullus sanctorum supplicare præsumit, nec eis eleemosynæ ad conquirendam vitam æternam, nec sacrificia prosunt. Unde princeps Christianæ doctrinæ, Paulus apostolus dicit: *Post acceptam notitiam veritatis voluntarie peccantibus nobis jam non relinquitur hostia pro peccatis* (*Hebr. x, 16*); ac si diceret: Nullus baptizatus post peccatum Deum sibi reconciliare potuerit, quandiu in peccati voluntate permanserit. Cæteri siquidem sancti Dominum Deum orant, et orando impetrant, sed honorabilis Virgo Maria si illum ex eo quod Deus et Dominus est, exorare merito creditur, ex eo tamen quod homo est, et natus ex ea, quasi quodam matris imperio apud ipsum impetrare quidquid voluerit pia fide non dubitatur. Nam si quilibet sanctus apud justum judicem Deum obtinet quidquid sibi jure debetur, hæc quæ est mater judicis et omnium sanctorum domina, jure matris nunquam fraudabitur. Hoc est enim materni juris apud filios dignitate sublimes, ut si eos matres eorum sæpius rogent, quia domini

sunt, eis etiam aliquando quasi imparent, quia filii sunt. Bonum utique naturæ, quod Deus hominibus dedit, nunquam sibi, qui est summum bonum, et a quo bona cuncta procedunt, negabit. Et quod hæc beatissima Virgo Mater Domini fecisse legitur in terris, immerito facere dubitaretur et in cœlis. Nam vino deficiente nuptiarum in Cana Galilææ, dixit Mater Jesu ad Jesum, Virgo videlicet Maria ad filium: *Vinum non habent*, ac si ei ipsa præciperet, ut ipse faceret quod qui non habebant vinum, haberent. **387** Hoc bona mater pietate quidem præcepit, quod bonus filius pia obedientia complevit. Nihil in hujus virginis laudibus hæsitemus; honorat siquidem filium qui laudat matrem, sine cujus laude Deo placere impossibile est, et cum laude ejus ei displicere nemo potest. Hanc igitur sanctissimam et admirabilem virginem laudemus, quia virginis filio placere sine matris virginis laude non possumus. Diligamus eam sicut charissimam Domini Matrem, quam ipse diligit ut propriam carnem. Cujus etiam laudabilem virginitatem adeo approbare et honorare disposuit ut quosdam magis de suo ortu quam de ejus virginitatis integritate dubitare voluerit. Hæc est dulcissima mater Virgo Maria, quæ mortis peperit mortem, vitam hominis, diaboli confusionem, absolutionem peccatorum, omnium justorum beatitudinem. Res mira, sed cum gaudio et fide miranda! Homo qui est ex hac virgine natus, non solum hominum Rex est, sed angelorum et omnium cœlestium virtutum Creator et Dominus. Hæc est cui angeli servant, archangeli famulantur; omnis etiam militia cœlestis exercitus hanc virginem laudat et veneratur. Hæc sola post Deum super omnes creaturas obtinet principatum. O quam venerabitis, quam sublimis hæc beatissima mater, cujus filius, quamvis omnipotens Deus sit, ei tamen nihil unquam negare poterit! Hæc virgo tam sancta, tam gloriosa, tam honorata, a Deo tam sublimata, ita est humilis, ita compatiens, ita misericors et pia, quod propter animam peccatricem, et jam pœnis deputatam **388** æternis, severitati districti judicis se opposuerit. Christianus etenim quidam, Theophilus nomine, sicut veraciter legitur, suis infortuniis adeo desperatus fuerat, et seductus a quodam Judæo, quod Christum Dominum et ejus sanctissimam Matrem **D**

amare lacrymans constitetur, pectus verberibus urget, gemitibus supplicat continuis, eam deprecatur assidue, sed cordis potius intentione quam verbis. Mater autem pietatis diligenter audiamus quid fecerit. Consolatur utique peccatorem, et quasi suum quodam compassionis affectu faciens peccatum, causam peccatoris suscipit, pro eo peroratura ad judicem. Perorat misericors mater pro misero ad misericordem filium, misericordia a miseria liberat miserum. Lacrymatur peccator iste, **389** ut diximus, sed amare. Mater pro peccatore filio supplicans accedit; filius respicit peccatorem; a peccatore peccatum discedit; ut decepti hominis chartam reddat, diabolo deceptorum Virgo potenter imperat; invitus et confusus criminator obedit; homo per manus Virginis chartam recipit absolutus, et ubertim lacrymas fundens præ gaudio, Deo et ejus beatissimæ matri laudes non modicas et multiplices gratiarum actiones rependit. Hæc est laudabilis, et universalis imperatrix angelorum et hominum Virgo sanctissima, quæ licet a Creatore omnium creata sit, in ipsa Creator ipse factus est creatura. Filia quidem Dei, sed Dei simul et hominis Mater incorrupta. Hæc post filium suum est præcipuum refugium peccatoribus, quo post lapsum fugiant, consilium, ut pœniteant, auxilium, ut convertantur ne pereant. Nulla tam gravis est peccati vel criminis plaga, cujus non sit, si ipsa voluerit, medicina. Confessionem et pœnitentiam in hominibus desiderat peccatorum, ut pro illis occasionem habeat deprecandi. Huic igitur excellentissimæ ac piissimæ Matri Domini semper Virgini Mariæ humiliter supplicantes, quod male fecimus confiteri nulla occasione differamus, et per supplicabiles ipsius preces, nos et omnes actus nostros Domino commendemus, ut ad ipsum qui et peccantibus juste irascitur, et pœnitentibus misericorditer indulget, pervenire mereamur, præstante eo qui pro nobis ex ea factus est homo Christus Dominus noster, qui cum **390** Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO IX.

IN FESTIVITATE B. MARIE MAGDALENÆ.

Audivimus, fratres, cum Evangelium legeretur, quia quidam Pharisæus rogavit Dominum ut manducaret cum illo (*Luc. vii, 36*). Cujus superbiam licet non ignoraret Dominus qui omnia novit, Pharisæi tamen domum ingressus est, et sic discubuit. Unde prudenter considerandum est quantum Deus charitatem diligit, qui nec speciem charitatis refutat. Pharisæus namque valde superbus erat, et idcirco charitatem habere non poterat. Dum igitur Dominum, ut secum manducaret, rogavit, non virtutem quam non habebat, sed speciem charitatis exhibuit. Inter hæc *mulier quæ erat in civitate peccatrix, ut cognovit quod benignus Jesus accubuit in domo Pharisæi, attulit alabastrum unguentii, stansque retro secus pedes Domini, cepit humiliter lacrymis rigare pedes ejus; et capillis capitis sui tergere et*

osculari. Ac deinde unguento quod attulerat, ungerere non cessabat. Istam peccatricem feminam nulli dubium est Mariam fuisse Magdalenam, quæ prius quidem exstitit famosa peccatrix, sed postea facta est gloriosa prædicatrix. Hæc ut cognovit Salvatorem esse cum Pharisæo, humilem videlicet cum superbo, elegit magis de pietate Salvatoris confidere, quam austeritatem Pharisæi formidare. Formidabat sexus fragilis Pharisæum, hominem sine misericordia et nimis asperum, qui mulierem **391** aspernabatur, et alienam a salute credebat, et ab ea tangi penitus dedignabatur. Sed fons bonitatis et pietatis origo Deus humilis, qui humiles peccatores quærebat, non ut damnaret, sed ut justificaret, mulierem peccatricem non despexit, nec ei suos subtraxit pedes, sed tradidit, et ejus obsequium multum gratanter suscepit. Illa vero quando primum accessit ad Dominum, attentius audiamus quid fecerit. *Retro secus pedes stetit, et flebat*, quia, quamvis de misericordia Domini plurimum præsumeret, accusatrix peccatorum conscientia eam vehementer urgebat. Hæc itaque peccatrix dum dilectio dat ei spem, et memoria peccatorum suorum inculcit timorem, dubitavit pene quid faceret, quoniam et ad Christum accedere propius recordatio criminum et timor eam retardabant, et ab illo abstinere diutius spes et dilectio prohibebant. Timore tandem bonæ spei concorditer sociato,ambo duces peccatricis mulieris sunt, et eam pariter usque ad tenendos ipsos pedes multum benigni Salvatoris adducunt, ubi illam devotione prosternentes feliciter commendarunt. Beati tales duces, qui semper ducunt ad Christum! et beata peccatrix, quæ talem meruit habere ducatum! Spem atque timorem, dilectissimi, ita alterum alteri necessarium esse cognoscamus, quod unum sine altero nunquam nobis prodesse credamus. Timor utique sine spe, est desperatio; et spes sine timore, stulta præsumptio. Ecce mulier peccatrix pedes tenet, quos tenere diu desideravit; super ipsos lacrymas fundit. **392** Non ibi eam locutam fuisse legimus, sed lacrymatam; et tamen optime locutam credimus, sed lacrymis potius quam verbis. Valde namque fructuosa est apud bonum Deum locutio lacrymarum. Dum mulier ore tenet silentium, lacryma agit negotium, et dum lingua silebat, lacryma melius confitebatur, et decentius perorabat. Merito sancta peccatrix dum fleuit, tacuit, ne forte minus diceret quod nequiter egit. Satis sunt utique meliores lacrymarum preces, quam verborum. Nam qui verbis precatur interdum offendit; lacryma autem offendere minime novit. Verba aliquando non proferunt totum negotium; lacryma semper totum mentis ostendit affectum. Et ideo mulier jam non utitur verbis, per quæ multos deceperat, ac decipiendo multum peccaverat, ne per verba minus illi credatur ad confitendum, quibus uti consueverat ad peccandum. Multa enim hominis falsitas eum reddit etiam in veritate suspectum. Unde maluit causam suam ante judicem, quem nec cordis arcana latent, actibus agere, et quod voce deliquit

rat, lacrymis confitendo delere. Certe Deus ipse fons misericordiarum peccatrici feminæ fontem contulerat lacrymarum, et fons per se deficiens non deficiet, quia fons naturaliter indeficiens illum abundanter irrigabat. Capillis suis tersit pedes, quos lacrymis lavit. In quo nobis fortitudinis exemplum monstravit. Dum enim humiliter flendo peccata et crimina nostra abluimus, multum necesse est ut mentis ratione, **393** quod est nostra fortitudo, non solum crimina, verum etiam peccata deinceps vitemus. Lacrymæ itaque non verbo, sed opere peccatorum prædicant extinctionem, et tersio capillorum, quia postmodum peccata vitare debemus, fortitudinis indicat actionem. Capilli licet superflue capiti videantur, in ipsis tamen aliquando hominis fortitudo figuratur. **B** Quod in Samsone illo fortissimo aperte monstratur, cujus maxima fortitudo in capillis fuisse refertur. Unde Salvator etiam discipulis suis loquitur, dicens: *Capilli capitis vestri omnes numerati sunt (Math. x, 30)*. Non illos utique capillos esse numeratos, qui vel ferro attonderi et projici solent, vel tempore ætate defluere ac perire, dicit; sed virtutes animæ, et multitudinem sensuum, qui de principali mentis, quasi de capite apostolorum producebantur, capillos capitis appellavit. Isti profecto capilli in Nazarethis erant, istis, ut ita dicam, funibus alienigenas attingebant. Pedes quos lacrymis laverat, et capillis, ut diximus, terserat, osculatur. Osculum familiarissimum pacis est atque concordie signum. Ecce quantus est fortitudinis fructus et lacrymarum. Pacem et concordiam firmat inter multam rem ancillam et justissimum judicem Deum. Vere multorum rem, sed multum gloriosam hanc feminam dicam. Non quidem inde gloriosa est, unde rea, quia multum rea, cum peccando Dominum contempsit; sed multum gloriosa, cum illum dilexit. Hæc mulier, dum Domini pedes unguento quod secum detulerat, **394** unxit, odorifero medicamento suæ bonæ actionis, quam per universum mundum longe lateque dispersit, non sua tantum, verum etiam multorum vulnera peccatorum mitigando sanavit, et quotidie sanare non desinit. Quis enim peccata Mariæ audire poterit amplius veniam non sperare, si perfecte pœnitere voluerit? Impium est credere ut ad pœnam deputetur æternam qui, vel postea quam peccavit, pœnitet et Domini mandata custodit. Hæc, inquam, peccatrix a septem dæmoniis possessa legitur, id est universitate vitiorum plena fuisse perhibetur. Sed cum ad misericordissimum Dominum compuncta corde revertitur, imo ab ipso ad ipsum misericorditer trahitur, statim peccatorum et criminum sordibus purgatur, et quæ prius fuerat possessio dæmonum, gratia Spiritus sancti tota repletur. Ac sic ex miseranda peccatrice felix discipula facta, in omni vita sua deinceps Domino diligenter obsequitur. Inter obsequia, quæ sancta femina illi exhibuit, licet universo sit mundo notissimum, irreligiosum credidi silentio præterire. Cum ipse Dominus et Salvator noster Jesus Christus cum

discipulis suis in domo Simonis cœnaturus recumberet, hæc ad illum mulier accessit, atque, prout bene consueverat, unguentum detulit, et, quod ipsi apostoli minime præsumpsissent, super caput ipsius illud cum magna devotione effudit. O quam beata mulier, quæ humilis peccatrix antea cum timore Domini pedes unxit, postmodum non minus quam ipse Petrus, **395** sui Creatoris ardens dilectione, caput ejus ungere meruit! Illum siquidem Petrus negat quem mulier prædicat, et quia Deus est universorum mystica unctione designat. Hæc est, inquam, illa bona femina, quæ prima cum puræ dilectionis studio ad monumentum venit; hæc est illa veraciter, quæ ibi beatas lacrymas flevit. Huic Christus surgens a mortuis primum apparuit; et hæc illum surrexisse apostolis prima nuntiavit. Hæc est peccatoribus forma pœnitentiæ, spes veniæ; quæ peccatorem etiam multis criminibus reum desperare non patitur, si tantum admissorum pœniteat, et corde ad Dominum convertatur. Hæc præterea non ignorat humanam fragilitatem, pro qua divinam pietatem incessanter exorat. Hanc specialiter, post Dominum et ejus sanctissimam matrem, mirabilem et incomparabilem Virginem, lacrymis potius imploremus quam verbis, ut quæ, Domino propitiante, suorum veniam lacrymis obtinuit delictorum, sancta intercessionem suam propitiatorem nobis peccatoribus propitium reddat, et, peccatorum remissione percepta, nos intra januam recipiat paradisi, illiusque divino conspectui sanctos et immaculatos exhibeat. Hæc specialiter, ut diximus, a nobis est invocanda; hæc, ut nobis patrocinetur, humiliter et frequenter deprecanda. Nam quid sit magis necessarium peccatoribus experimento didicit, quomodo per se ruit humana fragilitas, quomodo **396** ex divino auxilio resurgit, quidquid est intus, et quidquid extra cognovit. Hæc divini adhuc ignara mysterii, prius quidem peccando corruerat, sed de suo casu se erexit fortioram quam si peccando minime cecidisset. Quæ enim vincula peccatorum non relaxaret fusa super pedes Salvatoris sanctarum inundatio lacrymarum? Cujus plagam criminis non sanaret illa cum tanta devotione celebrata capitis unctio Redemptoris? O quam pura, quam provida exstitit hujus pœnitentis intentio, cui licet pius Dominus quidquid deliquerat, dimisisset, quasi odisset, propriam deinceps persecuta est carnem, continuis castigans eam jejuniis, et longa orationum et vigiliarum assiduitate fatigatam legi mentis ac rationis diligenter subjiciens. Non quia sancta caro spiritui repugnaret, sed sic agebat, ut de sua carne non quotidianam dico, sed assiduam hostiam laudis suo propitiatori offerret. O quam venerabilis discipula veritatis, quæ post perceptam a Domino Jesu Christo absolutionem omnium peccatorum, post ejus resurrectionem et ascensionem in cœlos, et Sancti spiritus adventum, declinans invidiam Judæorum, et patriæ ultimum vale dicens, pro sui Conditoris amore suscepit gau-

A dens exsilium! Est itaque de propriis egressa finibus, Dominum Jesum Christum Deum verum assidue prædicans et ejus resurrectionis testimonium. Mansit usque ad exitum vitæ, in hac veritatis assertionem perseverans. Hæc sancta mulier corrigendis **397** hominibus præbuit correctionis documentum, et correctis virtutis exemplum. Hujus oratio est medicina peccati, ejus lingua pia ostiaria facta cœli. Omni perfecte pœnitenti januam aperit, nullus ab ea peccator excluditur, nisi qui impœnitens intrare noluerit. Huic igitur gloriosæ femine, fratres mei, animas et corpora nostra tota intentione ac virtute commendemus, quatenus ejus suffragiis et intercessionibus intra illam beatitudinis januam recipi valeamus, et ad ipsum, ad quem jam ipsa feliciter pervenit, et nos pervenire, eumque videre et habere mereamur Dominum nostrum Jesum Christum, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO X.

DE LATRONE SALVATO IN CRUCE.

In passione nostri Salvatoris latro ille, qui in sinistris positus fuerat, et adulabatur Judæis, et conviciabatur Christo, malam vitam pejori morto finivit, et recepit sicut meruerat. Et ideo diu loqui de eo inanis labor est, et mora inutilis. Loquimur igitur de alio, de quo loqui et materia fidelis est, et causa salubris. Hic vero in dextris positus, non quia crediderat Christo, patiebatur, sed credidit, dum pateretur. Christum hominem crucifixum clavis in cruce, toto corpore tensum vidit aspectu corporeo, et in ipso spinarum vulnera, **398** sanguinem de membris radiantem, et sola signa afflictionis et mortis, sicut in homine mox morituro. Concepta autem et nata in eo fide, operante Spiritu sancto, angelicis oculis immortalē et divinam in Christo contemplatur majestatem, admiratur, adorat, laudat et constitetur. De cruce pro fide pugnat, socium increpat blasphemantem, et in eo Judæorum, qui aderant, infidelitatem arguit, nec blanditur eis, nec eos veretur. Mirabilis divina potentia! Crux quæ ante ad supplicium gerebatur, jam suffragatur ad præmium, et reus qui pro suo scelere damnabatur in cruce, de reatu suo antidotum, quo sanatur, conficit, et de cruce operatur mysterium. Reatus in pœnitentiam, mortis interitus in æternam vitam commutatur. Ista quidem felix commutatio, nec est inferior illa quæ sequitur. Latro confessor ex latrone efficitur, et martyr ex confessore; et tormenta quæ prius in latrone cœperant, nova gratia coronam et præmium martyris sortiuntur. Huic beato et mirando viro nullum salutare defuit sacramentum. Nam quod per vicarios Christus visibiliter agit in aliis Christianis, hoc invisibiliter egit in illo per semetipsum. Per Christum itaque baptismum in cruce percepit, et cætera fidei sacramenta. Nisi enim a Christo baptizatus esset, et factus omnino perfectus Christianus, ei Christus

minime diceret: *Hodie mecum eris in paradiso* (*Luc. A* xxiii, 43). Jam enim dixerat: *Non intrabit in regnum cœlorum, nisi qui renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto* (*Joan. iii, 5*). Vir iste **399** beatus quam perfectus a Deo factus est, videamus. Eo tempore venit ad fidem quo Petrus fidem deseruit; et quam apostolus perdiderat, hanc die sequenti latro invenit. Ad vocem ancillæ primus pastor Ecclesiæ illum se nosse negat, quem voce publica latro prædicat; et quem princeps apostolicæ electionis se etiam hominem nosse diffitetur, hunc Deum esse latro manifeste et pie confitetur. Tota illa beatorum apostolorum electio relicto Domino perturbatur et fugit; latro inter sævientes Judæos manet intrepidus, Christum asserit innocentem, et se reum publice dicere non erubescit, nec suum confiteri reatum. A Christo itaque veniam postulat, precatur misericordiam, dicens: *Memento mei, Domine, cum veneris in regnum tuum* (*Luc. xxiii, 42*). Christus veniam postulanti compatitur, miseretur misericordiam deprecantis, et Deus crucifixus in homine crucifixo latroni sic loquitur: *Hodie mecum eris in paradiso*. Confirmationem utique, quam in die Pentecostes apostoli per Spiritum sanctum susceperunt; latro iste positus in cruce primus susceperat, qui nec Judaicam perfidiam formidabat, et nomen Christi perfectus Christianus, pius confessor, et martyr gloriosus, non in occulto, sed palam portabat: Apostoli quidem a Christo vocati fuerant et electi, et sæpe privatim et publice ab eo vitæ æternæ verba audierant, illum cæcos illuminantem, leprosos mundantem, ejicientem dæmonia viderant, et mortuos suscitantem. Multa præterea, quæ nemo alius facere **400** poterat, nisi solus Deus, in illo cognoverant. Illi etiam in ejus nomine quæ ipse faciebat et ipsi faciebant. In passione vero illius quam eis ante prædixerat, ita conturbantur quod et illum ignorant, et seipsos, quales in ejus virtute fuerant, obliviscuntur. Latro sanctus nec fidem ante noverat, nec dilexerat sanctitatem, quippe qui initium bonæ vitæ nunquam perceperat; in morte autem Christi fidei cognovit veritatem, quam Petrus præsentem corporea divinitate et ipsum edocente didicerat. Mira res! ubi fidem deposuit apostolus, latro recepit. Iste si Christum antea cognovisset, credidisset utique, et in illo felici apostolorum conventu non esset novissimus, qui in regno exstitit primus, et nulli in fide secundus. Utraque autem, et primum electi in Christi passione negatio, et venerabilis latronis in cruce confessio, ex medicinæ cœlestis venit consilio. Permissus est cadere electus, ut unusquisque discat nulla perfectione de se præsumere. Erectus est latro qui lapsus fuerat, et nullus de sua imperfectione, si tantum poeniteat, et digne confiteatur, valeat desperare. Hunc Deus virga justitiæ castigat, et illum sustentat baculo misericordiæ. In isto justis, ne incidant in elationem, timorem incutit, et in illo spem tribuit peccatoribus, ne veniant in desperationem. Dicamus

aliquid et breviter quod dici potest, et de Petro et de latrone veraciter. Petrus a Christo vocatus est, et electus est; latro electus est, non vocatus. Petrus apostolus et martyr, latro confessor et martyr factus **401** est. In operibus bonis, in virtutibus, in miraculis, in laboribus, in ligandi et solvendi potestate, Petrus latrone longe excelsior; Latro si non major Petro in fide, non tamen exstitit minor. Uterque bonus valde: sed latro est in his, quæ diximus, Petro inferior. Quicumque istorum minus potest apud Deum, ab illo obtinet quod rogat, quod petit, et quod desiderat. Nos autem et beatum Petrum præcipuum apostolorum et principem, et illum gloriosum confessorem et martyrem, Dimam nomine, diligenter oremus, quatenus suis precibus et B meritis apud bonum Creatorem nostrum, et piæ Redemptorem nobis obtineant, ut ipse in exitu vitæ nostræ, animas nostras a diaboli potestate custodiat, et cum in suum regnum venerit, in illam scilicet regiam et admirabilem claritatem qua vivos et mortuos judicaturus est, nostri meminisse dignetur, et unicuique nostrum dicere: *Hodie mecum eris in paradiso*, qui vivit et regnat unus Deus cum Patre et Spiritu sancto per omnia sæcula sæculorum. Amen.

402 SERMO XI.

IN FESTIVITATE BEATI BENEDICTI.

Licet, dilectissimi fratres, aliorum sanctorum festivitates celebrare pio debeamus amore, beatissimi Patris nostri Benedicti hæc sancta solemnitas a nobis, quasi ex debito, præcipuum honorem exigit et devotionem. Gloriosus etenim iste sanctus nostræ secundæ regenerationis inventor pariter exstitit et scriptor. Monastica, inquam, religio, quam ipse instituit, secundæ regeneratio jure nominatur et etiam pontificali confirmationi non immerito comparatur. Hujus namque vitæ observatione et præterita peccata, sicut in baptisate, deleantur, et contra futura, velut in confirmatione, Christianus munitur. Hac beata vita, qui prius in sæculari conversatione peccando mortui fuerant, vivificatur; et hac postea, dum correctione districta peccandi licentia moritur, optime munitur anima Christiana, cui solummodo facultas bene operandi relinquitur. Hujus igitur sanctissimi et honorabilis viri diem festum debita veneratione et speciali devotione celebrantes, gaudeamus, de cujus beata et amica societate angelos et archangelos et omnes cœlorum ordines gaudere, et Dei Filium collaudare minime dubitamus. Ex gratia supernæ benedictionis Benedictus benedictum nomen accepit, sed vir sanctus gratiæ ingratus non exstitit. Nam cum **403** adhuc puer esset, opus quodlibet puerile contempsit; sed solummodo in pio pectore humilitatem, patientiam et innocentiam retinens, mundi relicta conversatione, se totum Domino commendavit. Despectis itaque litterarum studiis, quibus a parentibus traditus fuerat, ne amor parentum, sive divitiæ eorum vitæ melioris propositum inmutarent, eos,

tanquam *odisset*, fugiens, dum Christi divitias paupere vita lucrari desiderat, vanum et quasi impium reputat, quod multis aliis charum et pium videtur. Sic Dei famulus inspiratione divina repletur; ejus adhuc tenera et delicata caro mentis constantia et vigore spiritus roboratur, et si violentia opus fuit, eam sibi inferre non distulit, ut crucifixus crucifixum Dominum sequeretur. Hunc Domini servum sola nutrix sua, quæ eum tenere nutrierat, et quam ipse satis pie diligebat, secuta est, non quidem sanctitatis amore flagrans, sed ei etiam nolenti carnalis affectionis studio ministrare desiderans. Sed vir beatus Deo potius ministrare volebat, non sibi ministrari ab homine. Erat tamen in utriusque pectore pietas; at diversa valde intentio, licet amica videretur, dum illa carni, ille spiritui servire meditatur. Ibant ambo simul tanquam mater et filius, donec ventum est ad locum, qui *Elside* dicitur. Quo in loco a quodam paupere viro, pro Christi amore, pauper Christi cum sua nutrice hospes suscipitur. Nutrix vero illius cum a vicinis mulieribus capisterium accepisset, quo modicum tritici, quod eis pro Dei amore collatum fuerat, purgare debuisset, vas ipsum super mensam non bene **404** collocatum cecidit, et ita confractum est ut in duas partes inveniretur divisum. Quæ cum præstitum sibi capisterium fractum conspiceret, et gentem regionis illius tenacem, et importune quod suum est repente agnosceret, nec omnino haberet unde damnum reparare posset alienum, flere cœpit, et domum in qua hospitati fuerant, lacrymosis vocibus replere. Puer autem pius et sanctus, cum nutricem suam clamantem et flentem audiret pariter et videret, illius anxietatem suam faciens compassionis affectu, duas fracti capisterii partes accepit, et cum lacrymis orationis sacrificium tota mentis devotione Domino obtulit. Quod completa oratione ita sanum et integrum inventum est, ac si minime fractum fuisset. Quod religiosa anima omnipotenti Deo gratias referens accepit, et nutricem suam sanctis et humilibus verbis consolatus, ei capisterium reddidit. Quæ licet stupefacta miraculo fuisset, illam tamen capisterium sanum vehementer lætificat, quod non mediocriter mœstificaverat fractum. Rem itaque gestam cum ejusdem loci incolæ, non quidem sine magna admiratione, agnovissent, super fores Ecclesiæ, quæ ibi in honore B. Petri ædificata fuerat, vas ipsum suspenderunt, quatenus omnes agnoscerent, præsentibus scilicet et futuri, fidelis servus Domini Benedictus a quanta perfectione ei cœperit famulari. Templum autem Spiritus sancti gratia repletum, laudes hominum et vituperationes eorum eodem animo suscipiens, **405** nutricem suam occulte deseruit, deserti loci secessum petens amicum religioni. Quo dum tenderet, cuidam monacho, Romano nomine, obviavit; a quo diligenter inquisitus, piæ voluntatis secretum ei tandem sub nomine confessionis aperuit. Cujus devotam Christo animam cum Romanus monachus cognovisset, non sicut in-

A vidus sanctitatis alterius derogator, sed pius conciliator simul et adjutor existit, et ei, cujus virtutem jam mente conceperat, religionis habitum tradidit. Cultor autem Dei, et sui contemptor Benedictus, ad locum, qui *Sublacus* vocatur, perveniens, inter petrarum scissuras, in quendam arctissimum specum se contulit, ubi desideria carnis mentis ratione mortificans, tribus annis nulli hominum notus, excepto Romano monacho, mansit. Romanus vero abbas sui, Adeodati nomine, aspectibus, horis quibus poterat, se pie absentabat, et quem suo corpori subtrahere panem Benedicto portabat. Ad prædictum antrum, quod Dei famulus pro patria possidebat, quia nimis gravis erat ascensus, Romanus venire non valebat; sed in rupe, quæ desuper eminebat, longissimum copulaverat funem, in quo panem ligabat, ubi etiam parvum inseruit tintinnabulum, ad cujus videlicet tintinnabuli sonum vir sanctus posset agnoscere, ad se Romanum cum pane venire. Sed inimicus amicum Dei diabolus, quatenus et in Romano ignem charitatis exstingeret, et a bona intentione Benedicti animum vel fame cogente revocaret, lapidem **406** jactavit, et quod funi fuerat insertum tintinnabulum fregit. Bonus tamen Romanus operis charitatis, quod cœperat, non reliquit. Omnipotens vero Deus et Dominus bonus remunerator et pius indulitor, cum beato viro Benedicto, in cujus corde et corpore mundus et flos ejus, patriæ cœlestis amore prorsus aruerat, in hoc sæculo centuplum reddere decrevisset, ut prima promissione completa, secundam, vitam videlicet æternam, perfectus mundanæ imperfectionis contemptor se recepturum indubitanter agnosceret, quidam religioso presbytero, qui sibi in die Paschæ cibos parabat, Dominus per visum apparere dignatur: eumque diligenter sollicitat dicens: *Tu tibi cibos delicatos parasti, et servus meus Benedictus fame cruciatur.* Qui licet et locum, et illum Domini servum ignoraret, statim surrexit, et quidquid ad manducandum sibi paraverat, Dei hominem cibaturus secum assumpsit. Et quoniam admonitioni divinæ obedire minime distulit, sancto Spiritu sui itineris duce carere non potuit. Quo prævio pervenit ad locum, in quo vir sanctus se occultans latitabat. Qui soli Deo placere cupiens, non solum notitiæ hominum, sed etiam eorum, quæ in mundo fiebant adeo expers erat quod, quando Pascha, vel quælibet solemnitas ageretur, penitus ignorabat. Facta itaque oratione post dulcia vitæ perennis colloquia, presbyter, qui ad eum venerat, sic sanctum alloquitur: *Surge, et ambo pariter sumamus cibum, quia hodie paschalis solemnitas celebratur.* **407** Cui vir Dei protinus respondit: *Novi quia Pascha est, quoniam humilitas mea videre te meruit.* Honorabilis vitæ presbyter item asseruit: *Veraciter hodie dies est resurrectionis Dominicæ; abstinere tibi non licet in tam gloriosa festivitate. Propterea a Domino missus sum, ut quem mihi cibum paraveram tibi debeam ministrare.* Benedictentes itaque Dominum et pariter cibum sumentes, post expletam

refectionem et sanctam collocationem, quem Deus A
 hominibus exemplum bene vivendi voluit demon-
 strare presbyter, ad Ecclesiam quam regebat veniens,
 nec potuit occultare nec voluit. Fama igitur discurre-
 rente sanctæ conversationis illius, Benedicti nomen
 non mediocriter mundo innotuit, quia posita super
 candelabrum lucerna latere non potuit, quæ in ho-
 minibus peccatorum tenebras fugans et eorum men-
 tes splendore bonæ actionis irradians, in amorem
 sui Creatoris convertit. Vir ista laudabilis vitæ, mira
 sunt, sed fidei admiratione miranda quæ in hoc
 mundo, Domino cooperante, peregit. Nam præter
 Regulam monachorum, ubi invenitur omnis perfectio
 hominum, quam dictante Spiritu sancto scripsit, nec
 ipse quidem minus perfecte vixit quam docuit.
 Omnes sanctos ac venerabiles Patres, quotquot ab
 initio sæculi fuerunt, imitatus veraciter agnosci-
 tur, qui aut æquale, aut opus simile, quod illi fece-
 runt, fecisse minime dubitatur. Unde merito non
 omnium justorum spiritum 408 habuisse tantum,
 sed omnium justorum spiritu plenus fuisse in secundo
 libro Dialogorum sancti Gregorii laudabilis vitæ do-
 ctoris, qui venerabilem vitam illius scripsit, prædi-
 catur. Nulla ratione silendum est, sed veritate di-
 cendum quomodo Romano monacho tunc licebat,
 sine sui abbatis licentia quodlibet opus bonum pa-
 trare; cum monachis modo non liceat. Hoc utique
 satis agnoscitur, si tempus, et temporis ordo dili-
 genter pensatur. Fuerunt namque ante sanctum
 Benedictum abbates et abbatum institutiones, sicut
 ante Christum legislator existit Moyses. Bonam C
 quidem et sanctam Judaico populo Moyses attulit
 legem, sed Christus Christiano populo contulit melio-
 rem. Ita sancti viri illius temporis secundum datam
 sibi a Deo gratiam monachorum leges statuerunt,
 sed Pater ac legifer noster Benedictus, sicut a Deo
 majorem gratiam percepit, ita meliorem legem in-
 stituit. Nam quidquid illi minus vel amplius facien-
 dum prædixerunt, vel fieri permiserunt, ipse post
 illos correxit. Unde monachis, ut opera bona sine
 spiritualis Patris licentia minime faciant, ideo
 nunc prohibetur, ne quisquam eorum propriam
 voluntatem sub specie pietatis, vel cujushbet bonæ
 operationis, sequatur. Et per hoc maxime qualis
 et quanta sit virtus obedientiæ ostenditur, qua non
 solum mala vitare, sed etiam a quibusdam bonis
 operibus subditis abstinere præcipitur. Cum igitur
 alligati 409 funibus obedientiæ subditi ea non fa-
 ciunt quæ sibi bona videntur, necesse est, ut hi qui
 eis præsent, ex sua parte bona demonstrant, quæ
 operentur. Hanc obedientiæ formam Dominus in pa-
 radiso parentibus primis instituit; qui cum
 omnes alias paradisi arbores eis concessisset, unam
 interdixit, quatenus videlicet ipsi agnoscerent quod
 Dominum et magistrum super se habebant, cujus
 voluntati obedire debebant. Qui non ideo peccave-
 runt, quod malum esset pomum quod comederunt,
 sed quia quod bonum erat contra interdictum Do-
 mini tetigerunt. Hujus obedientiæ virtutem S. Be-
 nedictus plenius agnovit, quam ante illum quilibet
 abbatum aut noluit revelare, aut minus intellexit.
 Romanus igitur in illo suo facto merito laudatur,
 quia ista et quædam alia monachis tunc licebant,
 quæ nunc prohibentur. Sunt etenim quædam bona,
 quæ prius quidem licere possunt, sed illicita postea
 sunt. Nam monachis illius temporis illa humanitatis
 opera licebant, quia se non ab illis operibus absti-
 nere promiserant. Modernis vero sic illa licere mi-
 nime possunt, qui nec illa, nec alia bona facere sine
 spiritualis patris voluntate devoverunt, et fide suæ
 professionis firmaverunt, quam videlicet suæ pro-
 fessionis fidem, secundum Regulam S. Benedicti,
 tenendam coram Deo, et sanctis ejus promiserunt.
 Licet etiam mulieri, si voluerit, nubere, quia ei bene
 conceditur. Sed si virginitatem voverit, et postea na-
 pserit, rea tenetur. Bonum est tamen conjugium,
 sed conjugio 410 virginitas melior. Sic sanctorum
 præcedentium Patrum omnis institutio est quidem
 bona, sed venerabilis Benedicti longe præstantior.
 Quæ ante illum Patres sancti constituerunt, velut
 lex Moysi, dura et aspera fuerunt. Sapientis vere
 Benedicti institutio sancta, suavis et levis est, et
 matre virtutum discretionem videlicet plena. Antiquo-
 rum sanctio Patrum, quasi veteris legis cultores
 habuit. Pius autem et discretus Pater Benedictus
 illorum statuta tanquam duræ legis auctoritatem
 temperans, nos novæ gratiæ lutos procreavit. Illa
 quasi vetera pene vel penitus omnia transierunt, et
 ecce a S. Benedicto facta sunt nova. Illa etiam tan-
 quam umbra et figura futuræ monasticæ vitæ fuisse
 videntur, sed per laudabilem Patrem Benedictum,
 cooperante Spiritu sancto, est veritas revelata. Ipse
 tamen pro magna sua humilitate S. Basili et præ-
 cedentium vitam et opera Patrum, vel sua tacens,
 vel quasi modica dicens, laudat et miratur. Bonus
 optimum discipulus Magistrum imitatus, qui taceri
 præcipiebat, cum ea, que sine ipso nemo alius facere
 poterat operabatur. Et quidem illi nostri sancti præ-
 decessores, qui nos præcesserunt ad sidereas man-
 siones, et religiose vixerunt, et religiose scripserunt.
 Sed sicut post beatos tres evangelistas, Matthæum
 scilicet, Lucam et Marcum, eorum quartus Joannes
 apostolus scripsit, et melius, sic vir iste beatus post
 alios Patres monachorum Regulam scripsit, qua
 tanquam dulcioris charitatis cæmento, vivo lapidi
 Christo homine diligentius 411-17 jungit, de quo
 veraciter dicere possumus, et firmiter credere debe-
 mus quod a Deo nobis sit tanquam apostolus et an-
 gelus destinatus. Nam illum idcirco nobis specialiter
 misit Deus ut ipsæ formatæ et formosæ vitæ suæ
 exemplo nos proprie et singulariter informaret, at-
 que suæ doctrina sapientiæ nobis quæ sunt bona
 familiariter nuntiaret. Illum etiam post se præcipuum
 Patrem, pastorem, medicum et magistrum decrevit
 esse monachorum. Hunc igitur beatissimum virum,
 præcordiales amici et fratres, corde et ore supplici-
 ter exoremus, quatenus Pater, pastor, medicus et
 magister sic noster esse dignetur, ut pia paternæ

tate nos nutriat, animas nostras pascat pane virtutum, vulneribus peccatorum et criminum nostrorum medeatur, et suo magisterio diligenter edocti, quæ bona sunt operemur, et ad ipsum pervenire mereamur. Amen.

LECTORI.

Pene, ut vides, consilium fuerat hunc libellum omittere, quod aliud nihil videretur quam aliquot opusculorum, hoc est 2, 3, 4, 5, 6 unum in corpus congesta repetitio. Postea tamen cum animo subiret, non solum in utroque codice nostro exstare, verum in illo etiam fuisse, quo usus est Fr. Turrianus: ac præterea sic in isto repeti quæ in illis opusculis dicta sunt, ut nonnulla interdum adjecta, detracta, interpolata constet, dubitari ut nequeat, quin hujus etiam libelli auctor sit Goffridus: præteriri omnino nefas rati, vel hoc saltem loco edendum curavimus.

DOMNI GOFFRIDI TRACTATUS

DE ORDINATIONE EPISCOPORUM, ET DE INVESTITURA LAICORUM.

Goffridus Vindocinensis monasterii humilis servus, suo præcordiali amico Petro Leoni S. Romanæ Ecclesiæ cardinali, catholicam fidem toto corde diligere, et eos qui contradicunt totis viribus impugnare.

Tuæ petitionis et meæ promissionis non immeritor, si non ut debui, saltem ut potui, tentavi solvere, et quod a te quæsitum **418** est et a me promissum: de ordinatione videlicet episcopi et de investitura laicorum. In primis firmiter credere nos oportet et nullatenus dubitare ut quemadmodum baptismus Christianum facit, ita electio et consecratio facit episcopum. Et sicut impossibile est sine baptismo Christianum fieri, ita est impossibile episcopum sine electione et consecratione creari. In ordinatione episcopi electio et consecratio sic est utraque necessaria quod consecratio sine electione, et sine consecratione electio episcopum facere sola non sufficit. Nam sicut in baptismo aqua et invocatio Spiritus sancti sunt necessaria, quæ faciunt Christianum, ita in ordinando episcopo electio et consecratio sunt necessitate conjuncta, quæ creant episcopum. Et sicut aqua sola, aut sola invocatione sancti Spiritus nec baptismus fieri potest, nec homo esse Christianus, ita sola electione, aut sola consecratione nemo ordinari vel fieri valet episcopus. Magnum quidem et baptismatis, et electionis et consecrationis episcopi sacramentum; sed illud præcepit, et per alios facit Christus; et hoc egit per semetipsum. In illo spiritualiter creatur homo, et a Christo Christianus dicitur; in isto vero dominus et imperator creatur Christianorum, qui non solum vocatur Christianus a Christo, sed etiam Christi vices agere creditur. Sciendum vero quod hic vel ubicunque de electione et consecratione episcopi agitur, canonicam necesse est electionem, **419** et liberam consecrationem intelligi, ut qui canonicè eligitur, et Libere

consecratur. Alioquin sit quædam prava simulatio in Ecclesia, et ecclesiasticæ dignitatis illusio non parva. Quicumque igitur canonicè non electus quasi sacrandus accedit, vel qui non est libere consecratus, etiam si canonica præcesserit electio, execratus recedit. Nam sicut ubi non est vera cordis conversio, non sequitur plena remissio, ita ubi non sequitur libera consecratio, etiamsi canonica electio præcedat, minime prodest, cum neutra sola episcopum creare sufficiat. Nec est illa libera consecratio quam præcedit factum sine iudicio et justitia juramentum, cum B. Hieronymus super Jeremiam, dicat juramentum non esse faciendum, ubi non est justitia simul, veritas et iudicium. Quod si aliter facit præsumptum, juramentum non erit, sed perjurium.

Præterea tria proprie propria Ecclesia habere debet, quorum unum si defuerit, velut paralytica jacet, nec ligandi nec solvendi potestatem habet. Debet itaque Ecclesia catholica esse, casta et libera: catholica, quia nec vendi debet nec emi; casta, quia nullatenus debet muneribus corrumpi; libera, quia sæculari potestati non debet subjici nec ab ejus sponso qualibet occasione a sæculari potestate sacramentum extorqueri, cum omnino lege divina prohibeatur nec ab episcopo nisi pro sola fidè catholica sacramentum exigatur. Christus utique pastor bonus sponsam **420** quærit fidelem, infidelem respuit, castam diligit, odit corruptam, liberam sibi sociat, ancillam abjicit. Falso itaque nominatur episcopus, qui annullare conatur electionis et consecrationis ordinem, quem Christus per semetipsum primus instituit. Ipse enim primus et elegit apostolos, et consecravit. Tota itaque ordinatio episcopi in electione et consecratione consistit. Hæc prius per semetipsum, ut dictum est, Christus fecit; deinde vero vicarii ejus. Et in apostolis quidem a